Жыві, Беларусь!

НАРОДНАЯ ГАЗЕТА

Орган Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

№ 229 (242) 26 лістапада 1991 г. Аўторак. ВЫДАЕЦЦА З КАСТРЫЧНІКА 1990 ГОДА НА БЕЛАРУСКАЙ І РУСКАЙ МОВАХ. Кошт: у розніцу — 10 кап. падпісны — 3 кап.

Факты Аргументы Комментарии Суждения

Противоугонная водка

Новое противоугонное устройство используют автомотолюбители Глазова, что в Удмуртии.

Рядом с транспортным средством в своем гараже они оставляют на всякий случай бутылку водки. Как правило, обрадованный таким сюрпризом вор забирает «находку» и уходит вполне удовлетворенный, оставив машину в целости и сохранности. Количество краж автомобилей благодаря такой предусмотрительности в Глазове значительно уменьшилось.

«Урал-акцепт».

Вирус не дремлет

У двух жителей Витебской области, вернувшихся из поездки за границу, обнаружена инфекция СПИД.

Всего же в области выявлено 5 человек, зараженных вирусом этой болезни. Лишь один из них иностранец.

Сергей БУТКЕВИЧ.

Вкратце

✦ До 342 рублей повысил минимальный размер заработной платы во всех отраслях народного хозяйства Верховный Совет России.

✦ В Екатеринбурге прошел учредительный съезд новой Российской коммунистической рабочей партии. В его работе приняли участие делегаты, избранные от инициативных групп коммунистов и беспартийных, предприятий, организаций и учреждений Москвы, Санкт-Петербурга, Новороссийска, Томска, Иркутска и Екатеринбурга.

✦ Общество солдатских матерей учреждено во Владивостоке на съезде, где собрались матери, чьи сыновья проходят действительную военную службу в армии или готовятся к ней.

Пока суд да дело...

Бурные дискуссии по вопросу: «Кому же достанется бывший гродненский Дом политпросвещения!» — похоже, не утихнут и после того, как туда вселились и стали заниматься студенты двух факультетов Гродненского государственного университета.

По словам ректора университета А. В. Бодакова, вселение состоялось на основании договора, подписанного с дирекцией политцентра. И даже, мол, если юридически выглядит это не совсем законно, то чисто по-человечески понять такой шаг можно...

В местном же горисполкоме ответили, что никакого разрешения на вселение в здание они не давали, и судьба всего партийного имущества должна решаться на сессии Верховного Совета Республики Беларусь.

Алесь СИВЫЙ.

В светлое будущее с керогазом

К очередям за продуктами вот-вот прибавятся и «хвосты» за керосином. Так считают на Витебском механическом заводе и поэтому резко увеличивают выпуск полузабытых горожанами керогазов.

Кстати, раньше здесь производилось более 20 тысяч таких «приборов» в год. Правда, их отгружали преимущественно Украине и Молдавии. Теперь, видимо, и в родной Беларуси патриархальный товар пойдет «за малинку».

Степан УРБАНОВ.

За ценой не постоим

В один из декабрьских дней все российские магазины поменяют старые ценники. Как стало известно, промышленные и продовольственные товары подорожают в несколько раз.

Точной даты в Комитете цен России не знают, однако все необходимые документы уже готовы. Государственные дотации сохраняются лишь на важнейшие виды коммунальных, транспортных услуг и квартплату. Верхний предел стоимости также будет установлен на молочные продукты, растительное масло, сахар, хлеб и водку.

За «штучку» — и на «толкучку»!

Отныне в Орше по субботам и воскресеньям снова работает вещевой рынок.

Ровно четыре года «толкучка» бездействовала. И не ожила бы до сих пор, если бы не инициатива молодежного ремонтно-строительного предприятия «Оршица». Его усилиями на рынке уже оборудованы примерочные, возведена вышка для милиции — чего нет пока на соседнем смоленском базаре. Михаил Пред, работающий в «Оршице» инженером, сказал, что на этом молодежное предприятие не останавливается, а будет расширять услуги рынка.

Галина БАРТАШЕВИЧ.

В Калининграде опустился шлагбаум

На контрольно-пропускных пунктах в поселках Багратионовск и Мамоново Калининградской области временно прекращен пропуск граждан и туристических групп, следующих в Польшу.

Власти закрыли шлагбаум, как они утверждают, для определения статуса контрольно-пропускных пунктов на советско-польской границе и введения зональной пошлины за туристическое обслуживание.

РИА.

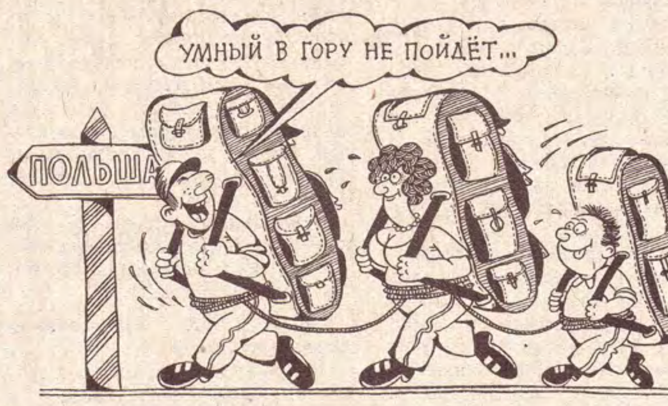

Рисунок Олега ПОПОВА.

Джек Восьмеркин — белорус

Среди последователей знаменитого киногероя — жители деревни Ремель Столинского района.

А точнее, ее мужское население, которое выращивает на своих огородах табак. Пока это не бизнес, а удовлетворение личных потребностей в курении. Курильщикам этой деревни родной сельсовет выделяет по 9 пачек табака в месяц на человека, а самый заядлый из них выкуривает полторы пачки в день... Будем ждать урожая.

«Агентство РИД».

Лида — город хлебный

Очередная попытка незаконного вывоза товаров из Беларуси пресечена на железнодорожной станции в Лиде.

Как сообщил начальник УБЭП Белорусского управления внутренних дел на транспорте Виктор Монич, при проверке грузов, подготовленных к отправке в армянский город Кировакан, вместо указанных в сопроводительных документах домашних вещей в контейнерах были обнаружены настоящие «мини-склады» товаров и продовольствия. Так, гражданин Армении А. пытался вывезти 87 мешков ячменя, 80 килограммов сливочного масла, 12 ящиков печных изразцов, ящик макарон, ящик спичек, водонагревательный котел, электрокамин и 17 упаковок сыра. Не менее дефицитным оказался и ассортимент товаров, которые загрузил в свой контейнер другой житель Армении Д. В его багаже было обнаружено 73 мешка ячменя, 80 килограммов сливочного масла, 8 упаковок пищевой соды, 15 банок сгущенки, 2 газовых баллона, мешок соли, ящик макарон, а также 2 бампера к легковым автомобилям.

Весь этот товар изъят, а контрабандистам по белорусским законам грозит штраф от 5 до 10 тысяч рублей. Вот только понесут ли наказание наши соотечественники, снабдившие предприимчивых гостей дефицитами?

Николай ДЕБЕЛО.

Цементная одежда

Оставшись без фондов на продукты питания и товары первой необходимости, власти Новороссийска решили выйти из положения за счет производимого здесь цемента.

Председатель горсовета Николай Хворостянский сообщил, что сейчас за цемент, который удалось оставить в городе, египетские предприниматели из Каира начинают поставку в Новороссийск продовольствия, а турецкие бизнесмены — одежды, обуви и других товаров.

РИА.

Китай прорвет нашу блокаду?

Охладели в последнее время наши сограждане к битвам за урожай. Не являются исключением и жители Магнитогорска.

В этой ситуации пригородным хозяйствам приходится искать сезонных рабочих на стороне. Так, один из совхозов ведет переговоры о найме земледельцев с Китаем. Партия кандидатов уже приезжала для ознакомления с фронтом будущих сражений. Многие из зарубежных крестьян изъявили твердое желание заключить с совхозом контракт.

«Урал-акцепт».

«Горячий» телефон 32-24-02 работает ежедневно с 9 до 11 часов.

Дежурная часть

В наше смутное время появление на улицах города или деревни цивильного человека с ружьем, похоже, вскоре никого не будет удивлять. За прошедшие субботу и воскресенье у двоих граждан Беларуси было изъято незаконно хранящееся оружие — у работника Гродненской табачной фабрики С. конфискована винтовка «ТОЗ-8», а у минчанина К., задержанного милицией на улице в нетрезвом состоянии, был обнаружен пистолет «вальтер» с одним патроном.

Впрочем, погубило людей в эти выходные не огнестрельное, а холодное оружие. Все пять убийств были совершены «кухонно-столярными» предметами на почве бытовых скандалов.

Кроме того, 13 человек погибли в результате дорожно-транспортных аварий, 6 — сгорели при пожарах, 11 — покончили жизнь самоубийством.

А всего за прошедшие выходные дни в республике совершено 309 преступлений.

Александр КОРОТКИЙ.

ТРЕВОЖНАЯ ПОЧТА

Почта последних дней стала совсем другой: исчезли суждения о политике, отступили личные проблемы, конфликты и обиды, зато страх перед будущим и надвигающимся неизвестным ощущаешь в каждом письме.

Страшно за ребенка

Во время уборки свеклы получила травму ноги. Провалялась в больнице без толку, стопа стала болеть ночами, одна нога теперь тоньше другой. Наконец районные врачи отправили меня к экспертам в Брест. Комиссия установила, что травма лишила меня трудоспособности на 48 процентов, и обязала колхоз возместить убытки... Народный суд Ивановского района все провел законным путем. Только пособие это вылилось в 12 рублей и 11 копеек ежемесячно. Первое время я еще обрабатывала колхозные делянки, а потом не смогла. Больницы стали моим вторым домом. Поскольку участвовать в колхозном труде я перестала, меня не включили в списки на компенсацию в связи с повышением цен. Вскоре и колхоз расформировали, всем пенсионерам и инвалидам увеличили пособие, а я так и осталась по решению суда с 12 рублями и 11 копейками на руках. У меня больная старушка мать, пятилетний сынок. И когда я вижу ценник, где проставлена тысяча и больше, сердце мое сжимается: как выжить, что у кого требовать, когда и колхоза уже нет. Страшно за ребенка: ведь по новым ценам я ему даже молока не куплю....

Анна ВАЦКЕЛЬ.
д. Корсыни, Ивановский район.

Господи, неужели придется ходить босиком?

На пенсию не проживешь. Устроился на полставки в быткомбинат. А тут чехарда с одеждой и обувью. Пошел в горсобес — говорят, хоть и пенсионер, да не наш, иди на предприятие, в очередь становись. А в быткомбинате говорят: своим не хватает, никак не можем обеспечить. Господи, неужели придется ходить босиком?

Станислав БУРИНКОВ.
г. Новогрудок.

Если не повезло родиться

Нельзя наказывать нищетой тех, кто позволил себе не вовремя родиться. Воевали, восстанавливали, вложили себя без остатка в строительство социализма, а в нищете и ожидании милостыни заканчиваем жизнь. Надо гарантировать старость не на бумаге, а принять закон о постоянном пересмотре ранее назначенных пенсий в соответствии с реальной жизнью.

Дмитрий КОСТЕНЕВИЧ.
г. Орша.

ЗАКОН РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Аб адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь

Рэспубліка Беларусь як суверэнная дзяржава мае ўласную сістэму адукацыі і выхавання і гарантуе кожнаму свайму грамадзяніну магчымасць развіцця асобы, атрымання адукацыі, якая адпавядала б яе патрабаванням і здольнасцям, актыўнае далучэнне да культурна-гістарычнай спадчыны беларускага народа, іншых нацыянальных супольнасцей рэспублікі. Рэспубліка Беларусь забяспечвае прыярытэтнае развіццё адукацыі, адпаведныя сацыяльна-эканамічныя ўмовы функцыяніравання гэтай сферы, правы грамадзян на атрыманне агульных і прафесіянальных ведаў, засваенне агульнакультурных каштоўнасцей, абарону інтэлектуальнай уласнасці, таленту і адукаванасці.

I. АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 1. Заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб адукацыі

Заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб адукацыі складаецца з гэтага Закона і іншых заканадаўчых актаў Рэспублікі Беларусь, якія прымаюцца ў адпаведнасці з гэтым Законам.

Закон рэгулюе асноўныя механізмы ажыццяўлення адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь, а таксама дзейнасць дзяржаўных і недзяржаўных адукацыйных устаноў.

Артыкул 2. Задачы заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб адукацыі

Заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб адукацыі вызначае прынцыпы дзяржаўнай палітыкі, узаемаадносіны, правы і абавязкі дзяржаўных органаў, устаноў, арганізацый, прадпрыемстваў, грамадскіх аб'яднанняў і грамадзян у галіне адукацыі.

Артыкул 3. Прынцыпы дзяржаўнай палітыкі ў галіне адукацыі

Дзяржаўная палітыка ў галіне адукацыі грунтуецца на наступных прынцыпах:

прыярытэт агульначалавечых каштоўнасцей;

нацыянальна-культурная аснова;

навуковасць;

арыентацыя на сусветны ўзровень адукацыі;

гуманізм;

сувязь з грамадскай практыкай;

экалагічная накіраванасць;

пераемнасць і бесперапыннасць;

адзінства навучання, духоўнага і фізічнага ўдасканалення;

дэмакратызм;

свецкі характар;

заахвочванне таленту і адукаванасці;

абавязковасць базавай (дзевяцігадовай) адукацыі.

Артыкул 4. Мэты адукацыі

Адукацыя ў Рэспубліцы Беларусь ажыццяўляецца для наступных мэт:

спрыяння гарманічнаму развіццю асобы, поўнай рэалізацыі яе стваральных здольнасцей;

фарміравання і ўмацавання нацыянальнай свядомасці грамадзяніна Рэспублікі Беларусь, а таксама пачуцця павагі да іншых краін і народаў свету;

забеспячэння авалодання дзяржаўнай мовай як галоўным сродкам зносін паміж грамадзянамі Рэспублікі Беларусь;

захавання і памнажэння інтэлектуальнай уласнасці і культурных каштоўнасцей беларускага народа і іншых нацыянальных супольнасцей рэспублікі;

фарміравання экалагічнай свядомасці;

выхавання павагі да сямейнага жыцця;

спрыяння інтэлектуальным памкненням асобы;

дасягнення разумных суадносін вопыту і ведаў асобы;

развіцця навуковай, тэхнічнай і культурнай дзейнасці ў адпаведнасці з патрэбамі развіцця рэспублікі;

выхавання свядомай павагі да дэмакратыі як формы кіравання і існавання, якая дазваляе кожнай асобе ўдзельнічаць у прыняцці рашэнняў, накіраваных на паляпшэнне грамадства;

садзейнічання ўсталяванню адносін чалавечнасці і міласэрнасці ў дачыненнях паміж людзьмі;

выхавання свядомай павагі да сусветнага парадку, заснаванага на прызнанні палітычных, эканамічных і сацыяльных правоў усіх народаў свету.

Артыкул 5. Права на адукацыю

Усе жыхары Рэспублікі Беларусь (уключаючы замежных грамадзян і асоб без грамадзянства, якія пастаянна пражываюць на тэрыторыі рэспублікі) маюць права на роўныя магчымасці доступу да нацыянальнай сістэмы адукацыі.

Права грамадзян на адукацыю забяспечваецца:

стварэннем умоў для атрымання агульнай і прафесіянальнай адукацыі з улікам нацыянальных традыцый, індывідуальных патрэбнасцей і здольнасцей;

развіццём дзяржаўных і іншых навучальных устаноў разнастайных відаў і формаў навучання;

бясплатным навучаннем у дзяржаўных базавых школах (у межах вызначанага тэрміну навучання), а таксама ў іншых дзяржаўных навучальных установах для асоб, якія вытрымалі конкурс і паспяхова выконваюць устаноўленыя патрабаванні да ўзроўню адукацыі, ці тых, хто карыстаецца прадугледжанымі заканадаўствам Рэспублікі Беларусь ільготамі.

Артыкул 6. Мова навучання

У адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь дзяржаўнай мовай рэспублікі з'яўляецца беларуская мова.

Беларуская мова з'яўляецца асноўнай мовай выхавання і навучання ў дзіцячых дашкольных і навучальных установах.

Вывучэнне беларускай, рускай і адной з замежных моў з'яўляецца абавязковым ва ўсіх навучальных установах Рэспублікі Беларусь.

У месцах кампактнага пражывання грамадзян пэўнай нацыянальнасці ў навучальных ці выхаваўчых установах арганізуецца вывучэнне мовы гэтай нацыянальнасці, могуць ствараца школы, групы ці класы, у якіх на адпаведнай мове ажыццяўляецца выхаванне ці навучанне.

Парадак выкарыстання моў навучання вызначаецца Законам Рэспублікі Беларусь «Аб мовах у Рэспубліцы Беларусь».

Артыкул 7. Адукацыя, выхаванне і культура

Адукацыя і выхаванне ў Рэспубліцы Беларусь ажыццяўляюцца на аснове культурных традыцый і каштоўнасцей беларускага народа, іншых нацыянальных супольнасцей рэспублікі, дасягненняў сусветнай культуры.

Дзяржаўныя органы, установы, арганізацыі, прадпрыемствы, творчыя саюзы, іншыя грамадскія аб'яднанні садзейнічаюць культурна-эстэтычнай адукацыі і выхаванню, фарміраванню высокіх маральных якасцей грамадзян.

Артыкул 8. Адукацыя і навука

Адукацыя ў Рэспубліцы Беларусь грунтуецца на аснове дасягненняў айчыннай і сусветнай навукі. Забяспечваецца пастаяннае ўдасканальванне зместу адукацыі, формаў і метадаў навучання.

Навуковыя ўстановы садзейнічаюць адукацыі грамадзян, павышэнню іх навуковага ўзроўню, узаемадзейнічаюць з навучальнымі ўстановамі і іншымі ўстановамі сістэмы адукацыі.

Артыкул 9. Адукацыя і экалогія

Адукацыя ў Рэспубліцы Беларусь садзейнічае фарміраванню экалагічнай культуры грамадзян, ашчадных адносін да навакольнага асяроддзя, рацыянальнага выкарыстання прыродных багаццяў.

Дзяржаўныя органы, навучальныя ўстановы забяспечваюць атрыманне ведаў па радыяцыйнай бяспецы і паводзінах грамадзян ва ўмовах неспрыяльных экалагічных абставін.

Артыкул 10. Адукацыя і ахова здароўя

Адукацыя ў Рэспубліцы Беларусь ажыццяўляецца з улікам стану здароўя грамадзян. У дашкольных і навучальных установах забяспечваецца выкананне неабходных мер па ўмацаванню здароўя і фізічнаму ўдасканаленню выхаванцаў, навучэнцаў і студэнтаў.

Для дзяцей, якія маюць патрэбу ў аздараўленні і лячэнні, ствараюцца спецыяльныя аздараўленчыя групы, класы, школы і інтэрнаты.

Пры вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных установах ствараюцца санаторыі-прафілакторыі, спартыўна-аздараўленчыя лагеры (летнікі).

У навучальных установах, якія размешчаны ў зонах санітарна-медыцынскага кантролю, а таксама ў навучальных установах, у якіх вучацца дзеці, адселеныя з указаных зон, па рашэнню органаў аховы здароўя і адукацыі можа вызначацца асобны рэжым вучобы і адпачынку тых, хто навучаецца; у навучальных установах праводзяцца спецыяльныя аздараўленчыя мерапрыемствы.

Установы сістэмы аховы здароўя ажыццяўляюць сістэматычны кантроль за станам здароўя выхаванцаў, навучэнцаў, студэнтаў, умоў іх вучобы, адпачынку і быту, праводзяць бясплатнае медыцынскае абслугоўванне, неабходныя мерапрыемствы, аздараўленне выхаванцаў, навучэнцаў, студэнтаў.

Выканкомы мясцовых Саветаў народных дэпутатаў сумесна з прадпрыемствамі грамадскага харчавання арганізуюць ільготнае харчаванне ў навучальных установах, інтэрнатах, школах-інтэрнатах, дашкольных установах.

Артыкул 11. Адукацыя і сфера вытворчасці

Адукацыя ў Рэспубліцы Беларусь звязана з падрыхтоўкай грамадзян да працоўнай дзейнасці.

Навучальныя ўстановы выяўляюць і развіваюць здольнасці і інтарэсы навучэнцаў і студэнтаў, даюць рэкамендацыі па далейшай адукацыі і прафесіянальнай дзейнасці.

Прадпрыемствы і арганізацыі, установы службы занятасці і асобныя грамадзяне на ўзаемавыгаднай аснове ўдзельнічаюць у прафесіянальнай арыентацыі навучэнцаў і студэнтаў, падрыхтоўцы іх да працоўнай дзейнасці, забяспечваюць базу вытворчай практыкі і навучання, садзейнічаюць працаўладкаванню выпускнікоў навучальных устаноў, навучэнцаў і студэнтаў у перыяд, вольны ад навучальных заняткаў.

Артыкул 12. Адукацыя і палітычная дзейнасць

Ва ўстановах сістэмы адукацыі рэспублікі забараняецца дзейнасць структур палітычных партый або іншых грамадскіх аб'яднанняў, якія маюць палітычныя мэты, а таксама дзіцячых, падлеткавых ці юнацкіх згуртаванняў, якія дзейнічаюць выключна на падставе статутаў такіх партый ці аб'яднанняў.

Артыкул 13. Адказнасць за парушэнне Закона Рэспублікі Беларусь аб адукацыі

Асобы, якія парушаюць гэты Закон ці перашкаджаюць яго выкананню, а таксама службовыя асобы, якія не выконваюць гэты Закон, нясуць адказнасць, вызначаную заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

II. НАЦЫЯНАЛЬНАЯ СІСТЭМА АДУКАЦЫІ Ў РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ

Артыкул 14. Структура сістэмы адукацыі

Усе дзяржаўныя і недзяржаўныя адукацыйныя і выхаваўчыя ўстановы на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь належаць да нацыянальнай сістэмы адукацыі рэспублікі, якая ўключае:

дашкольнае выхаванне;

агульную сярэднюю адукацыю;

пазашкольнае навучанне і выхаванне;

прафесіянальна - тэхнічную адукацыю;

сярэднюю спецыяльную адукацыю;

вышэйшую адукацыю;

падрыхтоўку навуковых і навукова-педагагічных кадраў;

павышэнне кваліфікацыі і перападрыхтоўку кадраў;

самастойную адукацыю грамадзян.

Адзінства і бесперапыннасць сістэмы адукацыі забяспечваюцца ўзгодненасцю навучальных планаў і праграм, пераемнасцю ступеняў і формаў навучання, стварэннем навучальных устаноў, якія аб'ядноўваюць розныя віды адукацыі.

Артыкул 15. Дашкольнае выхаванне і навучанне

Мэтай дашкольнага выхавання і навучання сістэмы адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь з'яўляецца развіццё натуральнага жадання дзяцей вучыцца, імкненне спазнаваць свет,

(Заканчэнне на 2-й стар.).

З першых вуснаў

РЭАНІМАЦЫЯ СТАРОЙ КПБ НЕ ПРОЙДЗЕ,

— запэўніў карэспандэнта «Народнай газеты» Генеральны пракурор Рэспублікі Беларусь Мікалай Ігнатовіч.

Публікацыя «Не ведают, что творят?», змешчаная ў мінулым нумары «Народнай газеты», выклікала новыя званкі ў рэдакцыю. Чытачы пытаюцца: а ці не выглядае залішне сузіральнай, палавінчатай пазіцыя праваахоўных органаў у адносінах да «Ініцыятыўнага камітэта па аднаўленню дзейнасці Кампартыі Беларусі і яе абнаўленню»? Хіба ж сама назва камітэта не сведчыць, што ён «адкрытым тэкстам» ігнаруе вядомае рашэнне Вярхоўнага Савета Беларусі аб прыпыненні дзейнасці КПБ—КПСС? Дык ці не варта больш рашуча скарыстаць уладу ў адносінах да сумніцельнай «ініцыятывы»?

Мы вырашылі адрасаваць гэтыя пытанні Генеральнаму пракурору Рэспублікі Беларусь Мікалаю Іванавічу ІГНАТОВІЧУ.

— Суботні нумар «Народнай газеты» якраз ляжыць у мяне на стале, — адразу зазначыў Мікалай Іванавіч. — І ўвогуле я загадаў, каб мяне неадкладна інфармавалі аб усіх новых кроках ініцыятыўнага камітэта. Так што сітуацыя, як кажуць, пад кантролем.

У інфармацыйным паведамленні камітэта, змешчаным у друку, гаворыцца пра падрыхтоўку ўстаноўчага з'езда новай партыі камуністаў, вызначэнне яе назвы, прыняцце статута, выбранне кіруючых органаў. Калі ініцыятыўны камітэт, а затым з'езд сапраўды пойдуць па такім шляху, то Закону СССР аб грамадскіх аб'яднаннях гэта супярэчыць не будзе. Але насцярожвае назва самога камітэта... **Сёння ніякага аднаўлення дзейнасці КПБ без прыняцця па гэтым пытанні пастановы Вярхоўнага Савета Беларусі быць не можа і ніякія «ініцыятыўныя камітэты» рабіць гэтага не маюць права.** На што намі ў мінулую пятніцу і звернута ўвага аднаго з найбольш актыўных дзеячаў камітэта А. У. Лашкевіча. Так што пакуль наш абавязак, папершае, папярэдзіць аб тым, што гэтыя намеры могуць прывесці да канфлікту з законам; а па-другое — сачыць, каб практычныя дзеянні камітэта не выходзілі за прававыя межы. З гэтай нагоды мясцовым пракурорам ужо накіравана за маім подпісам пісьмовае ўказанне, дзе падкрэслена, што мерапрыемствы па падрыхтоўцы ўстаноўчага з'езда камуністаў павінны праводзіцца толькі паза рамкамі былых структур КПБ (а не, скажам, у выглядзе пленумаў райкамаў ці канферэнцый раённых арганізацый). Прычым абавязкова ў нерабочы час, з дазволу мясцовых выканкамаў і за кошт тых, хто сходы арганізуе (калі гаворка ідзе, напрыклад, аб арэндзе памяшканняў). Канчатковыя ж высновы можна будзе зрабіць толькі тады, калі ўстаноўчы з'езд афіцыйна прыме статут і звернецца з заявай аб рэгістрацыі партыі ў Мінюст. І калі мы ўбачым, што, нягледзячы на папярэджанні, замест стварэння сапраўды новай палітычнай арганізацыі пад прыкрыццём ініцыятывы мае месца фактычная рэанімацыя структур ранейшай КПБ, — пракуратура рашуча выступіць у абарону законнасці, супраць спробы перакрэсліць волю вышэйшага органа рэспубліканскай улады.

...ШТО Ж, час пакажа, ці прыслухаюцца ініцыятары да афіцыйных папярэджанняў. Ва ўсякім разе, першыя звесткі аб іх арганізацыйнай дзейнасці выклікаюць шмат у каго сур'ёзную трывогу. Трэба быць занадта наіўным, каб лічыць, што рызыкоўныя гульні з законам адбываюцца толькі з-за недастатковай юрыдычнай «падкаванасці» памянёных таварышаў. Ва ўсякім разе, хочацца спадзявацца, што карэктная, але недвухсэнсоўная пазіцыя рэспубліканскай пракуратуры, пільны нагляд яе органаў за развіццём падзей не дазволяць, каб зноў уваскрэс «у плоці і крыві» той змрочны прывід скампраметаванай старой структуры, які надта ўжо выразна бачыцца многім за новаспечанымі дэкларацыямі завадатараў «камуністычнага адраджэння» на Беларусі. Досыць з нас ужо гэтых блукаючых прывідаў...

Аляксандр КЛАСКОЎСКІ.

Народная газета

ЗАКОН РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

АБ АДУКАЦЫІ Ў РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

спрыянне фізічнаму і духоўнаму развіццю дзіцяці.

Вядучая роля ў дашкольным выхаванні дзяцей належыць сям'і.

У дзіцячых дашкольных установах рэспублікі забяспечваецца выхаванне дзяцей праз іх далучэнне да беларускай мовы, культуры, традыцый беларускага народа, культур іншых нацыянальных супольнасцей рэспублікі.

З улікам патрэб сям'і і грамадства ствараюцца дзіцячыя яслі, сады, яслі-сады з кароткачасовым, дзённым, сутачным знаходжаннем дзяцей, дзіцячыя ўстановы сямейнага тыпу, а таксама ўстановы інтэрнатнага тыпу рознага профілю.

Дзяржаўныя органы, прадпрыемствы, грамадскія аб'яднанні і асобныя грамадзяне аказваюць матэрыяльную і псіхолага-педагагічную дапамогу сям'і ў выхаванні дзяцей.

Артыкул 16. Агульная сярэдняя адукацыя

Агульная сярэдняя адукацыя з'яўляецца асноўным звяном у сістэме бесперапыннай адукацыі і мае на мэце развіццё разнастайных творчых здольнасцей асобы праз авалоданне сістэмай ведаў з галоўных сфер жыцця, засваенне асноўных навыкаў разумовай і фізічнай працы, фарміраванне эстэтычнага густу, маральных перакананняў у спалучэнні з належным узроўнем фізічнага развіцця.

Сістэма агульнай сярэдняй адукацыі ўключае ступені: пачатковую (чатырохгадовую), базавую (дзевяцігадовую), сярэднюю (адзінаццаці-дванаццацігадовую), якія могуць існаваць асобна ці ў складзе базавай або сярэдняй школы.

Адукацыя пачынаецца з шасцігадовага ці больш позняга ўзросту з улікам медыцынскіх паказанняў і са згоды бацькоў.

Навучанне па праграме першага класа можа праводзіцца ў дзіцячых садах.

Дзяржава ў асобе сваіх адпаведных выканаўчых органаў вызначае мінімальны ўзровень патрабаванняў да зместу агульнай сярэдняй адукацыі, у тым ліку абавязковы пералік навучальных дысцыплін і мінімальны аб'ём іх выкладання.

У навучальных планах, праграмах і падручніках улічваецца разнастайнасць інтарэсаў навучэнцаў, розніца іх здольнасцей. Для задавальнення індывідуальных патрэбнасцей вучняў, развіцця іх творчых здольнасцей уводзяцца індывідуальныя праграмы, пазакласныя заняткі і факультатывы, ствараюцца школы (класы) з паглыбленым выкладаннем асобных прадметаў, гімназіі, ліцэі.

Дзеці-сіроты атрымліваюць адукацыю ў сярэдніх агульнаадукацыйных навучальных установах, створаных пры дзіцячых дамах, у тым ліку сямейнага тыпу, а таксама ў школах-інтэрнатах, якія знаходзяцца на поўным дзяржаўным забеспячэнні.

Навучанне ў базавых і сярэдніх школах завяршаецца выпускнымі экзаменамі. Па іх выніках выпускнікі базавых школ атрымліваюць пасведчанне, а сярэдніх — атэстат. Выпускнікам сярэдніх школ (гімназій, ліцэяў), якія прадэманстравалі выдатныя веды, разам з атэстатам уручаюцца залатыя або сярэбраныя медалі, лісты за поспехі ў вывучэнні асобных прадметаў.

Артыкул 17. Пазашкольнае навучанне і выхаванне

З мэтай фарміравання і больш поўнага задавальнення разнастайных індывідуальных патрэбнасцей дзяцей і падлеткаў у адукацыі, духоўным і фізічным удасканаленні, для арганізацыі іх вольнага часу і адпачынку ў дапаўненне да магчымасцей, якія прадастаўляюцца навучальнымі ўстановамі, дзяржаўныя органы, прадпрыемствы, арганізацыі, грамадскія аб'яднанні і асобныя грамадзяне ствараюць пазашкольныя ўстановы культурна-эстэтычнага, прыродазнаўча-навуковага, тэхнічнага, спартыўнага і іншых накірункаў.

Установы пазашкольнай адукацыі і выхавання карыстаюцца дзяржаўнай падтрымкай, іх дзейнасць каардынуецца органамі адукацыі.

Артыкул 18. Прафесіянальна-тэхнічная адукацыя

Прафесіянальна - тэхнічная адукацыя мае на мэце падрыхтоўку рабочых кадраў, набыццё грамадзянамі працоўных і прафесіянальных уменняў у спалучэнні з агульнай адукацыяй, духоўным і фізічным развіццём.

Прафесіянальна - тэхнічная адукацыя ажыццяўляецца на аснове агульнай сярэдняй адукацыі, на аснове базавай дзевяцігадовай адукацыі з адначасовым атрыманнем агульнай сярэдняй адукацыі або з атрыманнем толькі рабочай прафесіі.

Грамадзяне атрымліваюць прафесіянальную адукацыю ў прафесіянальна-тэхнічных вучылішчах. Прафесіянальнае навучанне можа ажыццяўляцца таксама ў навучальна-вытворчых камбінатах, цэнтрах, у іншых навучальных установах або непасрэдна на вытворчасці. Навучанне завяршаецца экзаменамі, пры паспяховай здачы якіх прысвойваецца адпаведная кваліфікацыя і выдаецца дакумент устаноўленага ўзору.

Артыкул 19. Сярэдняя спецыяльная адукацыя

Сярэдняя спецыяльная адукацыя мае на мэце падрыхтоўку спецыялістаў сярэдняга звяна: непасрэдных арганізатараў і кіраўнікоў першасных звенняў вытворчасці, памочнікаў спецыялістаў вышэйшай кваліфікацыі, самастойных выканаўцаў пэўнай кваліфікаванай працы, якая патрабуе не толькі прафесіянальных уменняў і навыкаў, але і адпаведнай тэарэтычнай падрыхтоўкі.

Сярэдняя спецыяльная адукацыя спалучаецца з далейшай агульнаадукацыйнай падрыхтоўкай, духоўным і фізічным развіццём навучэнцаў.

Сярэдняя спецыяльная адукацыя ажыццяўляецца ў тэхнікумах, вучылішчах, каледжах і іншых сярэдніх спецыяльных навучальных установах, у тым ліку спалучаных з навучальнымі ўстановамі іншых тыпаў (прафесіянальна-тэхнічнымі або вышэйшымі).

Сярэдняя спецыяльная адукацыя завяршаецца выпускнымі кваліфікацыйнымі экзаменамі з абаронай дыпломнага праекта, іншымі формамі выніковай атэстацыі навучэнцаў. Асобам, якія паспяхова закончылі сярэднюю спецыяльную навучальную ўстанову, прысвойваецца адпаведная кваліфікацыя і выдаецца дыплом устаноўленага ўзору.

Артыкул 20. Вышэйшая адукацыя

Вышэйшая адукацыя мае на мэце падрыхтоўку спецыялістаў для вытворчай і сацыяльнай сферы, якія павінны валодаць глыбокімі агульнанавуковымі і спецыяльнымі ведамі ў спалучэнні з гуманітарнай, сацыяльна-палітычнай і эканамічнай падрыхтоўкай, неабходнымі практычнымі навыкамі ў выбранай галіне дзейнасці.

Падрыхтоўка спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй ажыццяўляецца на базе агульнай сярэдняй, сярэдняй прафесіянальнай або сярэдняй спецыяльнай адукацыі ва універсітэтах, акадэміях, інстытутах і іншых навучальных установах.

Для адбору і падрыхтоўкі моладзі для навучання пры вышэйшых навучальных установах могуць ствараца ліцэі, каледжы, вучылішчы, падрыхтоўчыя аддзяленні і курсы, іншыя падраздзяленні і навучальныя ўстановы.

Падрыхтоўка ў вышэйшых навучальных установах вядзецца на базе дасягненняў сучаснай навукі і тэхнікі, ва ўмовах цеснай інтэграцыі навучальнага працэсу з навуковай, практычнай (творчай) дзейнасцю студэнтаў і выкладчыкаў. З гэтай мэтай у вышэйшых навучальных установах або пры іх ствараюцца навукова-даследчыя ўстановы, лабараторыі, навучальна-вытворчыя і даследчыя прадпрыемствы, праектныя, канструктарскія і тэхналагічныя бюро, майстэрні, іншыя прадпрыемствы і арганізацыі па профілю падрыхтоўкі спецыялістаў.

Навучанне ў вышэйшых навучальных установах заканчваецца здачай дзяржаўнага экзамену па профілю спецыяльнасці і (або) абаронай дыпломнага праекта (дыпломнай работы). Асобам, якія паспяхова завяршылі навучанне ўстаноўленага цыкла дысцыплін, па выніках атэстацыі можа прысвойвацца ступень бакалаўра і выдавацца адпаведны дакумент. Асобам, якія паспяхова закончылі вышэйшую навучальную ўстанову, прысвойваецца ступень магістра і (або) адпаведная кваліфікацыя, выдаецца дыплом устаноўленага ўзору.

Артыкул 21. Падрыхтоўка і атэстацыя навуковых і навукова-педагагічных кадраў

Падрыхтоўка і атэстацыя навуковых і навукова-педагагічных кадраў ажыццяўляецца ў вышэйшых навучальных установах, навукова-даследчых установах у адпаведнасці з палажэннем, якое зацвярджаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Па выніках атэстацыі прысвойваецца кваліфікацыя даследчыка, прысуджаецца вучоная ступень і прысвойваецца вучонае званне.

Артыкул 22. Павышэнне кваліфікацыі і перападрыхтоўка кадраў

Павышэнне кваліфікацыі прадугледжвае паглыбленне прафесіянальных ведаў і навыкаў грамадзян у адпаведнасці з патрабаваннямі навукова-тэхнічнага прагрэсу, эканамічнага і сацыяльнага развіцця, а таксама з мэтай задавальнення індывідуальных патрэбнасцей грамадзян у павышэнні сваёй прафесіянальнай падрыхтоўкі.

Перападрыхтоўка кадраў ажыццяўляецца з мэтай набыцця імі новых прафесіянальных ведаў і навыкаў, прафесій і спецыяльнасцей у сувязі з патрабаваннямі навукова-тэхнічнага прагрэсу, структурнымі зменямі ў вытворчасці і сацыяльнай сферы, на рынку працы, а таксама з улікам індывідуальных патрэбнасцей грамадзян.

Павышэнне кваліфікацыі, перападрыхтоўка ці перакваліфікацыя кадраў ва ўмовах рынку працы рэгулююцца спецыяльнымі заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь, арганізуюцца дзяржаўнымі органамі, прадпрыемствамі, установамі, арганізацыямі і ажыццяўляюцца ў дзяржаўных і іншых навучальных установах, а таксама на прадпрыемствах, у арганізацыях.

Асобам, якія паспяхова прайшлі павышэнне кваліфікацыі або перападрыхтоўку, выдаюцца дакументы ўстаноўленага ўзору.

Артыкул 23. Самастойная адукацыя грамадзян

Для задавальнення рознабаковых пазнавальных патрэбнасцей грамадзян і аказання ім дапамогі ў самастойнай адукацыі ствараюцца народныя універсітэты, школы, лекторыі, нацыянальна-культурныя і іншыя цэнтры і курсы.

Самастойная адукацыя грамадзян ажыццяўляецца пры садзейнічанні з боку бібліятэк і іншых інфармацыйных цэнтраў, грамадскіх аб'яднанняў, выдавецтваў і сродкаў масавай інфармацыі.

III. АЖЫЦЦЯЎЛЕННЕ ФУНКЦЫЙ СІСТЭМЫ АДУКАЦЫІ Ў РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ

Артыкул 24. Функцыі сістэмы адукацыі

Да функцый сістэмы адукацыі належаць:

развіццё, вызначэнне, арганізацыя і падтрымка дзейнасці па забеспячэнню адукацыі для насельніцтва рэспублікі ў адпаведнасці з яе патрэбамі;

распрацоўка базавых навучальных планаў і праграм, працэдура ацэнкі і вызначэння агульных накірункаў ужывання метадаў навучання;

выданне навучальных і метадычных дапаможнікаў, неабходных даведачных матэрыялаў;

развіццё сродкаў адукацыі, якія спрыяюць фарміраванню рознабакова развітай асобы вучня;

пастаяннае развіццё даследаванняў, якія садзейнічаюць прагрэсу ў галіне адукацыі, пашырэнне сродкаў і прыёмаў навуковых даследаванняў;

развіццё і пашырэнне сферы культурнай дзейнасці ў розных яе праявах;

выдача пасведчанняў, атэстатаў, дыпломаў аб адукацыі, дакументаў аб прысваенні вучоных ступеняў і званняў;

пацвярджэнне сапраўднасці і вызначэнне эквівалентнасці розных курсаў навучання;

выдача і скасаванне дазволу або дамовы (сертыфікату) на прыватную адукацыйную дзейнасць ці на адкрыццё недзяржаўных навучальна-выхаваўчых устаноў;

выдача або скасаванне афіцыяльнага прызнання пасведчанняў, атэстатаў, дыпломаў, якія ўручаюцца прыватным асобам;

ажыццяўленне любой іншай дзейнасці, якую з гэтымі мэтамі вызначае дадзены Закон і іншыя заканадаўчыя акты Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 25. Статус устаноў сістэмы адукацыі

Вышэйшыя, сярэднія спецыяльныя, вышэйшыя прафесіянальныя навучальныя ўстановы, ліцэі, гімназіі, рэспубліканскія ўстановы і арганізацыі сістэмы адукацыі незалежна ад іх падпарадкаванасці і формаў уласнасці маюць статус юрыдычнай асобы і карыстаюцца правамі ў адпаведнасці са статутам, які рэгіструецца ва ўстаноўленым парадку Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Статус агульнаадукацыйных школ, прафесіянальна-тэхнічных навучальных устаноў, дашкольных і іншых устаноў сістэмы адукацыі вызначаецца палажэннем аб іх, зацверджаным Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь. Іх статуты рэгіструюцца адпаведнымі органамі адукацыі.

Статус недзяржаўных навучальна-выхаваўчых устаноў (грамадскіх, кааператыўных, прыватных) вызначаецца адпаведнымі органамі адукацыі, якія ва ўстаноўленым парадку прымаюць рашэнне аб адкрыцці гэтых навучальна-выхаваўчых устаноў і іх адпаведнасці ўзроўню дзяржаўных патрабаванняў да адукацыі і выхавання.

Артыкул 26. Дзяржаўна-грамадскае кіраванне сістэмай адукацыі

Кіраванне сістэмай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь мае дзяржаўна-грамадскі характар.

Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь у сферы адукацыі ажыццяўляе наступныя функцыі:

вызначае дзяржаўныя патрабаванні да адукацыі, устанаўлівае парадак кантролю за іх забеспячэннем;

зацвярджае прыкладныя палажэнні аб навучальных установах і арганізацыях адукацыі, вызначае парадак іх стварэння, рэарганізацыі і ліквідацыі, парадак рэгістрацыі статутаў у органах адукацыі;

зацвярджае ўзоры дакументаў аб адукацыі і парадак іх выдання;

вызначае парадак фінансавання, матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння і справаздачнасці навучальных устаноў і арганізацыі адукацыі, парадак аплаты працы іх работнікаў, нормы і парадак сацыяльнай абароны вучняў, навучэнцаў і студэнтаў, іншых катэгорый тых, хто навучаецца, і работнікаў сістэмы адукацыі.

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь:

забяспечвае правядзенне дзяржаўнай палітыкі і ажыццяўляе дзяржаўны кантроль у галіне адукацыі:

зацвярджае тыпавыя навучальныя планы і патрабаванні да агульнаадукацыйнай і прафесіянальнай падрыхтоўкі, арганізуе падрыхтоўку і выданне падручнікаў, навучальных дапаможнікаў і навучальна-метадычных матэрыялаў;

вызначае нарматывы фінансавання і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння навучальных устаноў і ўстаноў адукацыі ў межах выдзеленых бюджэтных асігнаванняў і рэсурсаў;

стварае, рэарганізуе і ліквідуе навучальныя ўстановы і ўстановы адукацыі рэспубліканскага падпарадкавання, рэгіструе іх статуты;

вырашае пытанні экстэрнатнай падрыхтоўкі ў ВНУ і сярэдніх спецыяльных навучальных установах;

ажыццяўляе навучальна-метадычнае кіраўніцтва і каардынацыю дзейнасці ўсіх навучальных устаноў і ўстаноў адукацыі на тэрыторыі рэспублікі.

Мясцовыя Саветы народных дэпутатаў і іх выканаўчыя органы:

забяспечваюць развіццё адукацыі з улікам нацыянальных асаблівасцей рэгіёнаў, перспектыў іх сацыяльна-эканамічнага развіцця; вызначаюць памеры і структуру падрыхтоўкі рабочых кадраў і спецыялістаў;

ствараюць, рэарганізуюць і ліквідуюць ва ўстаноўленым парадку навучальныя і іншыя ўстановы адукацыі, рэгіструюць іх статуты;

у межах сваіх паўнамоцтваў вызначаюць памеры фінансавання, умовы аплаты працы, падатковыя льготы для навучальных устаноў і ўстаноў адукацыі на сваёй тэрыторыі;

забяспечваюць сумесна з органамі кіравання адукацыяй, кіраўніцтвам навучальных устаноў, грамадскімі саветамі па адукацыі вырашэнне сацыяльных пытанняў работнікаў адукацыі, вучняў, навучэнцаў і студэнтаў;

вырашаюць пытанні агульнаадукацыйнай экстэрнатнай падрыхтоўкі.

З мэтай дэмакратызацыі кіравання адукацыяй з улікам інтарэсаў грамадзян могуць ствараца грамадскія саветы (рады), саюзы і асацыяцыі, якія аб'ядноўваюць прадстаўнікоў грамадзян, работнікаў адукацыі, прадпрыемстваў і арганізацый па тэрытарыяльных, прафесіянальных або іншых прынцыпах. Іх дзейнасць ажыццяўляецца ў адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, заканадаўствам аб адукацыі і аб грамадскіх аб'яднаннях.

Артыкул 27. Кіраванне навучальнымі ўстановамі і ўстановамі сістэмы адукацыі

Кіраванне навучальнымі ўстановамі, установамі сістэмы адукацыі ажыццяўляецца ў адпаведнасці з іх статутам на аснове шырокага ўдзелу педагагічных работнікаў, навучэнцаў, студэнтаў, супрацоўнікаў, бацькоў, прадстаўнікоў грамадскасці.

Навучальныя ўстановы, установы сістэмы адукацыі самастойныя ў вырашэнні пытанняў арганізацыі навучальнага працэсу, фінансава-гаспадарчых і іншых відаў дзейнасці пры захаванні дзяржаўных інтарэсаў і патрабаванняў да адукацыі, забеспячэнні правоў вучняў, навучэнцаў і студэнтаў, педагагічных і іншых работнікаў у адпаведнасці з заканадаўствам.

Дзяржаўныя органы могуць умешвацца ў дзейнасць навучальных устаноў і ўстаноў адукацыі толькі пры ўмове, што гэта дзейнасць уступае ў супярэчнасць з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, дзеючым заканадаўствам, прынцыпамі дзяржаўнай палітыкі ў галіне адукацыі, статутамі гэтых навучальных устаноў.

Асобы, якія ажыццяўляюць кіраванне органамі адукацыі і адукацыйнымі ўстановамі, у сваёй службовай дзейнасці кіруюцца толькі патрабаваннямі Закона і не звязаны з рашэннямі палітычных партый і іншых аб'яднанняў, што маюць палітычныя мэты.

Артыкул 28. Змест адукацыі і арганізацыя навучальнага працэсу

Змест адукацыі і формы кантролю ведаў вызначаюцца навучальнымі планамі і праграмамі, распрацаванымі ў адпаведнасці з палажэннем аб навучальных установах, дзяржаўнымі патрабаваннямі да адукацыі і з улікам рэгіянальнай і нацыянальнай спецыфікі.

Светапоглядная падрыхтоўка вучняў і студэнтаў ажыццяўляецца з улікам разнастайнасці ідэалагічных канцэпцый сусветнай грамадскай практыкі і права кожнага на ўласныя думкі, ацэнкі, меркаванні.

З мэтай удасканалення зместу адукацыі і арганізацыі навучальнага працэсу з улікам дасягненняў педагагічнай навукі і практыкі ствараюцца навуковыя і метадычныя ўстановы.

Навучанне можа праводзіцца па дзённай, вячэрняй або завочнай форме, у спалучэнні гэтых формаў, а таксама па індывідуальных планах у любой выбранай форме навучання.

Дазваляецца атрыманне агульнай сярэдняй і спецыяльнай гуманітарнай адукацыі экстэрнам.

Прыём у дзяржаўныя навучальныя ўстановы, акрамя базавай школы, ажыццяўляецца ў адпаведнасці з правіламі, якія вызначаюцца самімі навучальнымі ўстановамі на аснове дзяржаўных патрабаванняў да адукацыі і палажэнняў аб гэтых навучальных установах.

Прыём у недзяржаўныя навучальныя ўстановы ажыццяўляецца ў адпаведнасці з правіламі, якія вызначаюцца самімі навучальнымі ўстановамі на аснове палажэнняў аб іх.

Для асоб, якія скончылі прафесіянальна-тэхнічную або сярэднюю спецыяльную навучальную ўстанову, могуць быць вызначаны скарочаныя тэрміны далейшага навучання па адпаведнаму профілю.

Парадак арганізацыі навучальнага працэсу вызначаецца навучальнай установай самастойна, у адпаведнасці са статусам.

Прыцягненне навучэнцаў і студэнтаў да работ, не звязаных з навучальным працэсам, дазваляецца толькі па рашэнню савета (рады) навучальнай установы, калі іншае не прадугледжана законамі Рэспублікі Беларусь. Пры гэтым дапускаецца падаўжэнне тэрміну навучання, а дзяржаўныя органы, а таксама прадпрыемствы і арганізацыі, у інтарэсах якіх перапыняецца навучальны працэс, кампенсуюць дадатковыя затраты на навучанне.

Артыкул 29. Рэгуляванне адукацыі, якую ажыццяўляюць недзяржаўныя навучальныя ўстановы

Недзяржаўныя навучальныя ўстановы могуць ажыццяўляць адукацыю любой ступені і тыпу. Каб арганізаванае імі навучанне мела законную сілу, яны павінны атрымаць дазвол Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь і выконваць палажэнні гэтага Закона. Пры паспяховым ажыццяўленні навучальнай дзейнасці яны могуць атрымліваць дзяржаўную датацыю.

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь абавязана даць такі дазвол пры ўмове, што недзяржаўныя навучальныя ўстановы гатовы выконваць наступныя патрабаванні:

узгадняць сваю дзейнасць і навучанне з палажэннямі артыкула 4 гэтага Закона;

прытрымлівацца планаў і праграм у межах мінімуму, вызначанага Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь;

ажыццяўляць выкладанне вучэбных дысцыплін з дапамогай персаналу, які мае адпаведную прафесіянальную падрыхтоўку;

праводзіць навучальны працэс у адпаведных памяшканнях з неабходным абсталяваннем, якія задавальняюць гігіенічным і педагагічным патрабаванням;

садзейнічаць ажыццяўленню кантролю ў галіне адукацыі дзяржаўнымі органамі, якія маюць на гэта паўнамоцтвы;

выконваць вызначаныя дзяржавай патрабаванні неабходных сацыяльных гарантый для навучэнцаў або студэнтаў.

IV. ПРАВЫ І АБАВЯЗКІ Ў СФЕРЫ АДУКАЦЫІ

Артыкул 30. Правы навучэнцаў, студэнтаў, іншых катэгорый тых, хто вучыцца

Навучэнцы сярэдніх, студэнты вышэйшых навучальных устаноў маюць наступныя правы:

выбару профілю і формаў навучання, уключаючы навучанне па індывідуальных планах;

здачы экзаменаў экстэрнам;

бясплатнага ў дзяржаўных навучальных установах карыстання падручнікамі і навучальнымі дапаможнікамі, іншай літаратурай, неабходнай для навучання;

бясплатнага ў дзяржаўных навучальных установах карыстання ў працэсе навучання навучальна-вытворчай, навуковай і культурна-спартыўнай базай навучальнай установы;

на бяспечныя ўмовы і ахову здароўя ў працэсе навучання;

на льготныя ўмовы харчавання, медыцынскага абслугоўвання, праезду на дзяржаўным транспарце;

на ўдзел у органах самакіравання навучальнай установы і абскарджванне ў іх дзеянняў выкладчыкаў і адміністрацыі;

на заахвочванне і ўзнагароджанне за поспехі ў вучобе, навукова-вытворчай дзейнасці, на льготы для падаўжэння адукацыі.

Іншагароднія студэнты і навучэнцы маюць права на месца ў інтэрнаце ці на дзяржаўныя датацыі пры найме жылля ў парадку, які вызначаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Студэнты вышэйшых і навучэнцы сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў, якія паспяхова вучацца без адрыву ад вытворчасці, у сувязі з навучаннем маюць права на дадатковы аплачваемы адпачынак па месцы работы, скарочаны рабочы тыдзень і іншыя льготы, прадугледжаныя заканадаўствам.

Студэнты вышэйшых, навучэнцы сярэдніх спецыяльных і прафесіянальна-тэхнічных навучальных устаноў дзённай формы навучання, якія паспяхова вучацца, маюць права на гарантаваны ўзровень стыпендыяльнага забеспячэння. Тым, хто вучыцца на «добра» і «выдатна», выплачваецца стыпендыя ў павышаным памеры.

Навучэнцам прафесіянальна-тэхнічных і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў, слухачам падрыхтоўчых аддзяленняў, студэнтам, якія навучаюцца з адрывам ад вытворчасці, даецца адтэрміноўка ад прызыву на вайсковую (альтэрнатыўную) службу на ўвесь тэрмін навучання.

Студэнты вышэйшых і навучэнцы сярэдніх спецыяльных і прафесіянальна-тэхнічных навучальных устаноў маюць права заключаць кантракты з прадпрыемствамі і арганізацыямі ў парадку, які вызначаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь. У кантрактах могуць прадугледжвацца частковая або поўная аплата кошту падрыхтоўкі, выплата стыпендый, у тым ліку ў павышаным памеры, прадастаўленне крэдытаў, канкрэтнага месца работы, жылля і іншыя ўмовы, а таксама абавязацельствы студэнтаў або навучэнцаў.

Вучні сельскіх школ забяспечваюцца бясплатнымі інтэрнатамі і бясплатным падвозам да месца вучобы ў адпаведнасці з парадкам, які вызначаецца мясцовымі Саветамі народных дэпутатаў.

Дзеці-сіроты, дзеці, якія засталіся без апекі бацькоў, дзеці з малазабяспечаных сем'яў, дзеці, што пражываюць у зонах санітарна-медыцынскага кантролю (або адселеныя з гэтых зон), дзеці-інваліды і тыя, хто мае недахопы развіцця, карыстаюцца дадатковымі льготамі ў адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Правы іншых катэгорый тых, хто вучыцца, вызначаюцца палажэннямі аб навучальных установах (іх статутамі), адпаведнымі заканадаўчымі і іншымі актамі з улікам вызначаных у гэтым артыкуле норм сацыяльнай аховы.

Артыкул 31. Абавязкі навучэнцаў, студэнтаў, іншых катэгорый тых, хто вучыцца

Навучэнцы сярэдніх, студэнты вышэйшых навучальных устаноў, іншыя катэгорыі тых, хто вучыцца, абавязаны паважаць годнасць настаўнікаў і выкладчыкаў, авалодваць трывалымі ведамі і практычнымі навыкамі ў адпаведнасці з устаноўленымі патрабаваннямі, прытрымлівацца правілаў унутранага распарадку, выконваць іншыя патрабаванні, прадугледжаныя заканадаўствам Рэспублікі Беларусь і статутам навучальнай установы.

Артыкул 32. Правы і абавязкі бацькоў і асоб, якія іх замяшчаюць

Бацькі і асобы, якія іх замяшчаюць, маюць права:

выбіраць дашкольныя ўстановы, пачатковую і базавую школы з улікам жадання, індывідуальных схільнасцей і асаблівасцей дзіцяці;

патрабаваць ад кіраўніцтва і педагагічных работнікаў стварэння належных умоў утрымання і харчавання дзяцей у дашкольных установах і сярэдніх навучальных установах, паўнацэннай адукацыі і выхавання ў адпаведнасці з індывідуальнымі асаблівасцямі і здольнасцямі дзяцей, паважлівых адносін да асобы дзіцяці;

прымаць удзел у абмеркаванні пытанняў навучання і выхавання дзяцей, правядзенні пазанавучальнай выхаваўчай работы.

Бацькі і асобы, якія іх замяшчаюць, нясуць адказнасць за выхаванне дзяцей. Яны абавязаны:

паважаць годнасць дзіцяці;

садзейнічаць паўнацэннаму развіццю дзіцяці;

забяспечваць атрыманне дзіцем базавай адукацыі;

ствараць неабходныя ўмовы для вучобы і адпачынку, умацоўваць здароўе дзіцяці.

Артыкул 33. Педагагічныя работнікі

Педагагічную работу ў навучальных установах і ўстановах сістэмы адукацыі ў якасці настаўнікаў, выкладчыкаў, выхавацеляў, майстроў вытворчага навучання і іншых педагагічных (навукова-педагагічных) работнікаў вядуць асобы, якія маюць адпаведную прафесіянальна-педагагічную падрыхтоўку і маральныя якасці.

Падрыхтоўка педагагічных кадраў ажыццяўляецца ў вышэйшых, а па асобных спецыяльнасцях і ў сярэдніх спецыяльных навучальных установах, пералік якіх вызначаецца Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Парадак падрыхтоўкі і перыядычнай атэстацыі педагагічных кадраў вызначаецца Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Заняцце пасад прафесарска-выкладчыцкага саставу ў вышэйшых навучальных установах праводзіцца на конкурснай або кантрактнай аснове. Конкурсная або кантрактная сістэма прыёму педагагічных работнікаў можа прымяняцца і ў іншых навучальных установах.

Працоўныя спрэчкі педагагічных работнікаў разглядаюцца ў парадку, устаноўленым заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 34. Правы педагагічных работнікаў

Педагагічныя работнікі маюць права на:

забеспячэнне ўмоў сваёй прафесіянальнай дзейнасці;

творчую ініцыятыву;

абарону гонару і прафесіянальнай годнасці;

удзел у органах кіравання навучальнай установай і ў грамадскіх органах кіравання адукацыяй;

удзел у выбранні кіраўнікоў і кіруючых органаў навучальнай установы і на выбранне ў іх састаў;

гарантаваны ўзровень аплаты працы з рэгулярнай карэкціроўкай у адпаведнасці са змяненнем індэкса цэн і дыферэнцыраваную аплату ў залежнасці ад кваліфікацыі і вынікаў педагагічнай дзейнасці. Сярэдняя стаўка заработнай платы педагагічных работнікаў устанаўліваецца не ніжэй сярэдняй заработнай платы служачых у прамысловасці, а прафесарска-выкладчыцкага саставу вышэйшых навучальных устаноў — як мінімум у паўтара раза вышэй гэтага ўзроўню;

больш працяглы адпачынак, ільготы ў прадастаўленні жылля, у медыцынскім аблугоўванні, аздараўленні і пенсіённым забеспячэнні;

ільготнае забеспячэнне навучальна-метадычнай і навуковай літаратурай.

Педагагічныя работнікі ў сельскай мясцовасці і рабочых пасёлках карыстаюцца бясплатна жылой плошчай, ацяпленнем і асвятленнем.

Педагагічныя работнікі маюць права на матэрыяльнае і маральнае заахвочванне за поспехі ў педагагічнай дзейнасці і выхаванні падрастаючага пакалення, на ўзнагароджанне ордэнамі і медалямі, на прысваенне ганаровых званняў.

Артыкул 35. Абавязкі педагагічных работнікаў

Педагагічныя работнікі абавязаны:

пастаянна ўдасканальваць свае прафесіянальныя веды і педагагічнае майстэрства;

праводзіць навучанне і выхаванне на высокім прафесіянальным узроўні, у духу нацыянальных традыцый беларускага народа, выхоўваць павагу да нацыянальнай годнасці іншых народаў;

паважаць гонар і годнасць навучэнцаў і студэнтаў, выхоўваць іх у духу гуманізму, грамадзянскасці і павагі да працы і закона;

валодаць высокімі маральнымі якасцямі;

устрымлівацца ад выкарыстання навучальнага працэсу, свайго становішча ў адносінах да навучэнцаў і студэнтаў у палітычных мэтах або для падахвочвання да дзеянняў, якія супярэчаць Канстытуцыі і законам Рэспублікі Беларусь.

Іншыя абавязкі педагагічных работнікаў вызначаюцца статутамі навучальных устаноў.

V. МАТЭРЫЯЛЬНАЯ БАЗА І ФІНАНСАВАННЕ СІСТЭМЫ АДУКАЦЫІ

Артыкул 36. Матэрыяльная база сістэмы адукацыі

Матэрыяльную базу сістэмы адукацыі складаюць зямля, будынкі, збудаванні, машыны і абсталяванне, транспартныя сродкі і іншая маёмасць, якая выкарыстоўваецца для навучання, выхавання і аздараўлення, для вырашэння іншых задач у сферы адукацыі.

Матэрыяльная база можа быць уласнасцю навучальных устаноў або выкарыстоўвацца імі на правах арэнды або на іншых умовах. Аб'екты, што складаюць матэрыяльную базу сістэмы адукацыі, прадпрыемствы і арганізацыі, якія развіваюць яе матэрыяльную і сацыяльную базу і якія забяспечваюць вытворчую практыку і навучанне, падлягаюць ільготнаму падаткаабкладанню або цалкам вызваляюцца ад падатку згодна з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Дзяржаўныя органы, прадпрыемствы і арганізацыі, а таксама навучальныя ўстановы і ўстановы адукацыі забяспечваюць абнаўленне і развіццё матэрыяльнай базы з улікам узрастаючых патрабаванняў да ўзроўню і якасці адукацыі. Для гэтай мэты навучальным установам і ўстановам адукацыі выдаткоўваюцца неабходныя матэрыяльная рэсурсы і капітальныя ўкладанні ў форме дзяржаўнага заказу, на льготных умовах перадаюцца зямля, будынкі, збудаванні, абсталяванне, матэрыялы.

Забараняюцца дзеянні, якія прыводзяць да скарачэння або пагаршэння матэрыяльнай базы сістэмы адукацыі.

Артыкул 37. Фінансаванне сістэмы адукацыі

Дзяржаўныя ўстановы сістэмы адукацыі фінансуюцца з дзяржаўных або іншых сродкаў. Асноўнай крыніцай фінансавання дзяржаўных устаноў сістэмы адукацыі з'яўляюцца сродкі, якія выдаткоўваюцца з дзяржаўнага бюджэту ў адпаведнасці з законам аб дзяржаўным бюджэце і ў парадку, прадугледжаным спецыяльнымі актамі Урада Рэспублікі Беларусь, і сродкі мясцовых бюджэтаў. Пры гэтым развіццё сістэмы адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь дзеля захавання і памнажэння інтэлектуальнага патэнцыялу рэспублікі забяспечваецца дзяржаўным фінансаваннем у памеры не менш 10 працэнтаў ад нацыянальнага даходу Рэспублікі Беларусь з магчымасцю павелічэння за кошт звышпланавых сродкаў бюджэту.

Іншымі сродкамі ўстаноў адукацыі з'яўляюцца даходы ад платных паслуг, вытворчай і навуковай дзейнасці, дагаворныя ці кантрактныя сумы за падрыхтоўку кадраў, узносы прадпрыемстваў, фундатараў і грамадзян. Пазабюджэтныя сродкі могуць аб'ядноўвацца ў рэспубліканскія і мясцовыя фонды фінансавання адукацыі. Размеркаванне сродкаў рэспубліканскіх і мясцовых фондаў фінансавання адукацыі ажыццяўляецца ў парадку, які вызначаецца палажэннямі аб фондах, што зацвярджаюцца адпаведна Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь і мясцовымі Саветамі народных дэпутатаў.

У дзяржаўных навучальных установах збіранне платы з навучэнцаў і студэнтаў за навучанне (акрамя дадатковых відаў), за іншыя паслугі навучальнай установы, якія аплачваюцца з дзяржаўнага бюджэту, не дазваляецца. Дапускаецца ўвядзенне платы за паўторнае навучанне, атрыманне другой або дадатковай спецыяльнасці ці адукацыі ў парадку, які вызначаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Фундаментальныя і пошукавыя навуковыя даследаванні, даследаванні ў галіне адукацыі і выхавання, гуманітарных і сацыяльных навук, а таксама важнейшыя распрацоўкі ў інтарэсах навукова-тэхнічнага і эканамічнага прагрэсу рэспублікі на конкурснай аснове фінансуюцца з дзяржаўнага бюджэту.

VI. СУПРАЦОЎНІЦТВА І МІЖНАРОДНЫЯ СУВЯЗІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ У ГАЛІНЕ АДУКАЦЫІ

Артыкул 38. Супрацоўніцтва ў галіне адукацыі

Рэспубліка Беларусь у сваёй дзейнасці ў сферы адукацыі забяспечвае выкананне ўсіх узятых на сябе абавязацельстваў у межах міждзяржаўных пагадненняў у частцы:

вызначэння патрабаванняў да ўзроўню адукацыі як асновы ўзаемнага прызнання дакументаў аб адукацыі;

садзейнічання развіццю двух- і шматбаковых сувязей навучальных устаноў і ўстаноў адукацыі;

выпрацоўкі асноў сацыяльнай палітыкі ў адносінах да работнікаў адукацыі і тых, хто вучыцца;

падрыхтоўкі спецыялістаў і правядзення навуковых даследаванняў.

Артыкул 39. Міжнароднае супрацоўніцтва

Рэспубліка Беларусь, якая з'яўляецца членам ААН, ЮНЕСКО і іншых міжнародных арганізацый, ажыццяўляе міжнародную дзейнасць у галіне адукацыі і спрыяе развіццю міжнароднага адукацыйнага супольніцтва.

Органы кіравання адукацыяй, навучальныя ўстановы і ўстановы сістэмы адукацыі ўдзельнічаюць у міжнародным супрацоўніцтве па праблемах адукацыі, падрыхтоўкі навучэнцаў, студэнтаў і спецыялістаў, маюць права ўстанаўліваць прамыя сувязі з замежнымі і і міжнароднымі ўстановамі і арганізацыямі адукацыі, уключаючы накіраванне ў іх на падставах узаемнай згоды навучэнцаў, студэнтаў, выкладчыкаў, супрацоўнікаў для навучання і стажыровак, ствараць сумесныя навучальныя ўстановы і прадпрыемствы.

Міжнародная дзейнасць органаў кіравання адукацыяй, навучальных устаноў і прадпрыемстваў сістэмы адукацыі ажыццяўляецца ва ўстаноўленым парадку.

Рэспубліка Беларусь забяспечвае адпаведнасць дакументаў аб адукацыі прынятым міжнародным нормам.

Артыкул 40. Дзеянне міжнародных актаў і пагадненняў аб адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь

Калі прымяненне гэтага Закона або яго асобных нормаў уваходзіць у супярэчнасць з нормамі міжнародных актаў і пагадненняў, ратыфікаваных Рэспублікай Беларусь, прыярытэт маюць апошнія.

Артыкул 41. Знешнеэканамічная дзейнасць

Навучальныя ўстановы, установы і прадпрыемствы сістэмы адукацыі, якія маюць статус юрыдычнай асобы, ва ўстаноўленым заканадаўствам Рэспублікі Беларусь парадку валодаюць правам знешнеэканамічнай дзейнасці, заключэння пагадненняў і кантрактаў з замежнымі партнёрамі, адкрыцця валютнага рахунку. Заробленыя валютныя сродкі застаюцца ў распараджэнні ўстаноў адукацыі.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь
С. ШУШКЕВІЧ.

29 кастрычніка 1991 года, гор. Мінск.

Пастанова Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

АБ ПАРАДКУ ЎВЯДЗЕННЯ Ў ДЗЕЯННЕ ЗАКОНА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ «АБ АДУКАЦЫІ Ў РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ»

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Закон Рэспублікі Беларусь «Аб адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь» увесці ў дзеянне з моманту яго прыняцця.

Абзац 7 артыкула 34 у частцы ўстанаўлення сярэдняй стаўкі заработнай платы педагагічных работнікаў і прафесарска-выкладчыцкага саставу вышэйшых навучальных устаноў, а таксама частку I артыкула 37 увесці ў дзеянне з 1 студзеня 1994 года.

2. Прызнаць страціўшым сілу з моманту прыняцця Закона Рэспублікі Беларусь «Аб адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь» Закон Рэспублікі Беларусь ад 25 снежня 1974 года «Аб народнай асвеце» ў рэдакцыі Закона ад 30 мая 1987 года (ЗЗ БССР, 1974 г., № 36, арт. 605; 1979 г., № 33, арт. 566; № 35, арт. 606; 1987 г., № 16, арт. 199).

3. Устанавіць, што надалей да прывядзення заканадаўства Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з Законам Рэспублікі Беларусь «Аб адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь» прымяняецца дзеючае заканадаўства ў частцы, у якой не супярэчыць гэтаму Закону.

4. Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь да 1 мая 1992 года:

прадставіць у Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь прапановы аб прывядзенні заканадаўчых актаў Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з Законам Рэспублікі Беларусь «Аб адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь»;

прывесці нарматыўныя акты Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з Законам Рэспублікі Беларусь «Аб адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь».

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. ШУШКЕВІЧ.

29 кастрычніка 1991 г. гор. Мінск.

Незвычайны ракурс

Беларусі патрэбен свой марскі флот

Пасля таго, як Беларусь абвясціла сваю поўную незалежнасць, прайшло няшмат часу, цяжка даюцца першыя крокі да рэальнага суверэнітэту, але іх трэба рабіць і яны ўжо зроблены. Гэта і прыняцце першага варыянта сваёй Канстытуцыі, і ўступленне ў сілу Закона аб грамадзянстве (дарэчы, тут мы апярэдзілі Расію і Украіну), і аб'яўленне прыватнай уласнасці на зямлю. Пэўныя поспехі дасягнуты і ў міжнародных справах. Гэта падпісанне дэкларацыі аб супрацоўніцтве з Польшчай і Літвой, эканамічнае і палітычнае пагадненне з Азербайджанам, аналагічныя дагаворы з сярэднеазіяцкімі рэспублікамі. Але за ўсімі гэтымі юрыдычнымі і палітычнымі заявамі і пагадненнямі павінны адразу ісці канкрэтныя справы. Адной з такіх спраў з'яўляецца стварэнне ў 1992 годзе Рэспублікай Беларусь марскога рыбапрамысловага і транспартнага флоту, які дапаможа нам вырашыць такое пытанне, як набыццё так неабходнай для нашай дзяржавы валюты, так і забеспячэнне жыхароў рэспублікі харчовымі прадуктамі і іншымі дарункамі мора. Гэта пытанне было абмеркавана 16 лістапада 1991 г. на навукова-практычнай канферэнцыі, арганізаванай Цэнтральнай Радай Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады.

Народныя дэпутаты Беларусі, сябры БСДГ, а таксама эканамічныя саветнікі партыі ўжо правялі неабходныя палітычныя і эканамічныя кансультацыі з зацікаўленымі асобамі ў Санкт-Пецярбургу, Калінінградзе, а таксама з некаторымі палітыкамі і бізнесменамі Латвіі і Літвы, Азербайджана, Германіі, Паўднёвай Карэі, Рускага Прымор'я і Сахаліна аб стварэнні гандлёвага і рыбалавецкага флоту пад бел-чырвона-белым сцягам. Справа цяпер за Вярхоўным Саветам і Саветам Міністраў рэспублікі.

Але перад тым, як дэпутаты пачнуць вырашаць гэтае пытанне, [illegible] Пачнём з гісторыі. З самага пачатку свайго існавання Беларусь была марской дзяржавай. Першая дынастыя полацкіх князёў паходзіла са Скандынавіі. У XII ст. Полацкае княства дзякуючы сваім удзельным княствам з сталіцамі ў гарадах Герцыке і Кукейносе, размешчаных на Дзвіне (зараз тэрыторыя Латгаліі ў Латвіі), мела непасрэдны выхад у Балтыйскае мора і неўзабаве стала паўнапраўным партнёрам Ганзейскага марскога саюза. Ганзейскія гандляры ў XIII ст. мелі свае факторыі ў Полацку, Віцебску і Смаленску. Так, у Полацку яны збудавалі мураваны храм св. Пятра (у сутарэннях якога захоўвалі свае тавары), а таксама царкву-ратонду ў Смаленску. Пасля ўзнікнення Вялікага княства Літоўскага сітуацыя з марскім гандлем значна палепшылася. Беларускія гандляры і маракі пабудавалі сваю факторыю ў Рызе, дзе мелі праваслаўную царкву, і пасля разгрому тэўтонскага ордэна сталі карыстацца такім важным портам на Балтыцы, як Крулевец (зараз Калінінград).

Шмат увагі нашы магнаты і гандляры звярталі і на рачны флот. У XVIII ст. былі пракапаны Агінскі і Дняпроўска-Бугскі каналы (будаўніцтва апошняга скончана толькі ў 1848 годзе), а ў XIX ст. — Аўгустоўскі канал і Бярэзінская водная сістэма. На жаль, у нашы часы гэта водная гаспадарка [illegible] і яе патрэбна тэрмінова аднавіць.

Але вернемся да пытання: [illegible] быць ці не быць Беларусі марской дзяржавай?» Адказ на гэта гамлетаўскае пытанне можа і павінна быць сцвярджальным: «Быць!» Праўда, для адных беларусаў ён можа паказацца некалькі нечаканым і ўтапічным, а для другіх — несвоечасовым і цяжка вырашальным.

Зразумела, як першыя, так і другія маюць рацыю. Бо ўсё новае, неардынарнае заўсёды на першы погляд здаецца і нечаканым, і не рэальным. Прыкладаў таму ў гісторыі шмат. Так было і ў выпадку, калі ў 1864 годзе ў Японіі было спушчана на ваду марское судна, пабудаванае па заказу Швейцарыі. Гэта падзея ў тыя далёкія часы здзівіла ўвесь свет. На ўсіх кантынентах, пачуўшы такую навіну, здзіўляліся і ўсклікалі: «Трэба ж! Да чаго дадумалася краіна, якая не мае марскога ўзбярэжжа?!» Больш таго, гэта «выхадка» ўнутрыкантынентальнай Швейцарыі [illegible] адкрыта не аспрэчвала права Швейцарыі на марскі сцяг.

Праўда, нельга не сказаць пра тое, што Францыяй і Прусіяй былі выказаны сумненні ў мэтазгоднасці такога заходу, [illegible] Швейцарыяй эфектыўнага кантролю за сваімі марскімі суднамі. Гэтая акалічнасць доўгі час вымушала швейцарскія судны плаваць пад двума сцягамі: сваім нацыянальным і сцягам дзяржавы порта рэгістрацыі судна.

Аднак ужо ў самым пачатку XX стагоддзя пазіцыя Швейцарыі знайшла падтрымку з боку вучоных юрыстаў-міжнароднікаў, якія выказаліся за прызнанне права ўнутрыкантынентальных дзяржаў мець судны пад сваім сцягам. Так, італьянскі вучоны Блюнчлі пісаў: «Не толькі дзяржавам мацерыка належыць права мець нацыянальныя караблі і мець на іх нацыянальныя сцягі. У сувязі з тым, што ўсе народы прымаюць удзел у сусветным гандлі, усе яны маюць права на свабоднае мараплаванне па ўсім свеце. Няма ніякай юрыдычнай падставы прымусіць які-небудзь народ карыстацца для гандлю не сваімі нацыянальнымі, а чужымі караблямі».

У наш час гэта палажэнне замацавана ў шэрагу міжнародна-прававых актаў і ім карыстаецца больш за 30 унутрыкантынентальных дзяржаў, такіх, напрыклад, як Чэха-Славакія і Манголія, якая заявіла ў гэтым годзе аб сваім праве на марскі сцяг.

Зыходзячы з вышэйсказанага, можна на поўнай падставе заявіць аб тым, што Рэспубліцы Беларусь, члену Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, з моманту яе заснавання сам Бог наказвае неадкладна стаць марской дзяржавай і карыстацца дарамі мораў і акіянаў на карысць свайго працалюбівага і цярплівага народа, [illegible] Гэта права замацавана ў Жэнеўскай канвенцыі аб адкрытым моры 1958 г., у Канвенцыі аб транзітным гандлі ўнутрыкантынентальных дзяржаў 1965 г., а таксама у Канвенцыі ААН па марскому праву, падпісанай 10 снежня 1982 г. 119 краінамі, якія маюць выхад да мора, а таксама якія не маюць яго. Да таго ж Беларусь прымала ўдзел у распрацоўцы апошняй канвенцыі і падпісала яе.

Аўтары артыкула разумеюць, што ў жыхароў Беларусі ўзнікнуць пытанні: «А што мы з гэтага будзем мець? Што дасць гэта дарагая задума народу? Ці не выльецца яна ў чарговую дарагую аферу?» На ўсе гэтыя злабадзённыя пытанні можна адказаць сцісла і адназначна: «Не, не выльецца, пры ўмове мэтанакіраванага навукова абгрунтаванага падыходу да развіцця рыбаздабываючага і транспартнага флоту». Дастаткова сказаць, што нават тры сярэднетанажныя рыбаздабываючыя і перапрацоўваючыя судны, якія будуць здабываць крабы і каштоўную рыбу ў водах Ціхаакіянскага рэгіёна (Прымор'е, Сахалін, на Камчатцы) змаглі б за адну летнюю пуціну акупіць усе нашы затраты, бо, да прыкладу, адна тона крабаў на японскім рынку каштуе ў сярэднім 22 тыс. долараў, кошт адной тоны каштоўнай рыбы вагаецца ў межах 10 тыс. долараў. Каментарыі тут, як кажуць, лішнія.

Аднак, ставячы сваёй мэтай дабіцца стварэння марскога флоту рэспублікі, мы ў першую чаргу думаем пра тое, каб рыба і іншыя морапрадукты ў максімальна магчымай колькасці пападалі на прылаўкі магазінаў, каб людзі маглі купіць [illegible]

Вось тыя асноўныя меркаванні, якімі мы хацелі падзяліцца з чытачамі «Народнай газеты» і запрасіць іх да абмеркавання гэтай праблемы на старонках газеты.

Алег ТРУСАЎ, народны дэпутат Рэспублікі Беларусь, кандыдат гістарычных навук,
Міхась САЎЧАНКА, капітан дальняга плавання, кандыдат юрыдычных навук.

ЗАРУБЕЖЬЕ

Ребенок обвиняет полицию

Окружной апелляционный суд США в Сан-Франциско решил, что девятилетний Джон Крумптон имеет полное право предъявить судебный иск о компенсации полицейскому департаменту Лос-Анджелеса.

Полицейские этого департамента застрелили отца Крумптона в тот момент, когда он грабил банк. Апелляционный суд отменил постановление суда низшей инстанции, основывавшееся на том, что мальчика еще не было на свете в момент смерти отца.

Джон Крумптон напал на банк в сентябре 1982 года, когда мать мальчика была беременной. Джон Крумптон-младший добивается компенсации в размере 10 миллионов долларов. Апелляционный суд признал правомерным требования сына, так как полиция применила не диктовавшиеся необходимостью средства против безоружного Джона Крумптона. В нападении на банк участвовала также мать мальчика, которую ранили. Сейчас она находится в тюрьме.

Фотоглобус

США. Какой же юго-западный штат может обойтись без родео! И Нью-Мексико не исключение. Есть в городе Альбукерке школа родео, в которую два воскресенья в месяц съезжаются фанаты этого вида спорта со всего штата. За определенную плату они могут попробовать себя на дикой лошади. Собираются сюда люди очень простые, добрые, сильные и ловкие, одним словом — ковбои. Приезжают они не только для тренировки, но и чтобы увидеться с приятелями, обменяться новостями, покрасоваться в одежде ковбоя. А к вечеру усталые и довольные все разъедутся по домам — ведь завтра понедельник, и всех ждет работа: кого-то — ранчо, а кого-то компьютер.

НА СНИМКЕ: в школе родео.

О чем раньше молчали...

Парижские тайны ЮНЕСКО

В обстановке непонятного для нашей общественности отсутствия широкой информации проходит нынешняя ежегодная сессия ЮНЕСКО в Париже. Глава советской делегации на этом форуме — первый заместитель министра иностранных дел СССР В. Петровский, обычно любящий давать интервью по любому поводу, уже в Москве, но комментариев, как говорится, пока нет.

Думается, главная причина такого «умолчания» кроется не в стремлении получше доработать очередные советские предложения в области науки, образования и культуры, а в их отсутствии.

Фактически же провал нашей внешнеполитической линии в этой международной организации обозначился несколько лет назад, когда из ЮНЕСКО из-за чрезмерной политизации и больших финансовых расходов ушли США, Великобритания и Сингапур, доля которых в субсидировании ее бюджета составляла 29,9 процента. Автоматически основным спонсором ЮНЕСКО с бюджетом в 350 миллионов долларов стал СССР — 10,08 процента, то бишь в реальности Россия, так как Украина и Беларусь входят туда самостоятельно, покрывая около 2 процентов общей суммы расходов. Для справки: долевой взнос Германии — 8,16 процента, Франции — 6,29 процента, Италии — 3,74 процента. Одновременно 78 государств из более чем 160 членов ЮНЕСКО вносят минимальный взнос в размере 1,01 процента бюджета этой организации.

Куда же идут эти немалые суммы в твердой валюте? В основном на содержание раздутого бюрократического аппарата, основная часть которого сконцентрировалась во французской столице. Остальная часть в размере 20 процентов расходится на реализацию различных проектов, издательскую деятельность. Причем в заложенных под плановые программы фондах на долю Восточной Европы, включая СССР, приходится чуть более одного процента. Основная же масса расходов предназначена для программы в Африке, Азии, Латинской Америке, на Ближнем Востоке.

И еще один довольно щепетильный момент, требующий своего раскрытия. С некоторых пор для определенной категории советских граждан стала весьма желанной служба в международных организациях из-за высокой зарплаты в конвертируемой валюте.

В застойные годы представителем СССР в ЮНЕСКО продолжительное время был Пирадов, зять тогдашнего министра иностранных дел. В наши дни эту приятную обязанность выполняет известный в прошлом журналист Ломейко, мудро в свое время взявший в соавторы своей книги одного из отпрысков известной фамилии Громыко. Часто нашу делегацию на сессиях ЮНЕСКО возглавляли заведующий сектором ЦК КПСС Замятин и член ЦК КПСС Загладин, больше известные своей непримиримой борьбой с буржуазным строем и теоретическими изысканиями в области комдвижения.

Зато не первый год на полках МИД СССР пылятся документы на оформление специалистов для работы в международных организациях. Чаще исчезает сам кадровик, направляясь в те же заморские края, куда должен был отправиться его подопечный. Или едут «нужные люди», очередь на которых уже расписана.

Более того, появляется странная солидарность отечественных и зарубежных бюрократов. Автор этих строк неоднократно и публично высказывал свои опасения насчет недостаточной компетенции советских представителей в международных организациях. Но воз и ныне там. Видимо, международные чиновники из ЮНЕСКО привыкли примечать лишь небольшой круг наших посланцев, не всегда отличающихся большими знаниями, но и не отстаивающих с самопожертвованием интересы своей страны...

Владислав КУРОЧКИН, доцент МГИМО.
(«Р. Г.»)

Невераrоднасці свету

Спаборніцтва маладажонаў

Амерыканская радыёстанцыя КРНЮ ў штаце Іова аб'явіла аб правядзенні незвычайнага спаборніцтва маладых сямейных пар. Галоўны прыз атрымае тая, якой удасца першай займець будучага нашчадка. Узнагародай стануць ашчадная кніжка з укладам у памеры тысячы долараў, калыска і бясплатнае адзенне для нованароджанага.

Радыёстанцыя заказала для ўдзельнікаў спаборніцтва атэль высокага класа і — на старт! Адна ўмова: пары павінны афіцыйна быць мужам і жонкай, ну, і, вядома, да пачатку спаборніцтваў жанчына не можа быць цяжарнай. Каб пазбегнуць маніпуляцый, усе жанчыны праходзяць перад пачаткам спаборніцтва спецыяльнае абследаванне. Пераможцу будуць вызначаць высокакваліфікаваныя ўрачы.

Думку правесці такія спаборніцтвы падала вядучая тэлепраграмы Коні Чунг, якая публічна аб'явіла, што гэта дасць ёй магчымасць у час работы прысвяціць больш часу спробе стаць цяжарнай, што пакуль ёй не ўдавалася.

Падобныя спаборніцтвы праводзіліся ўжо ў Фларыдзе. Праўда, удзельнікі конкурсу там мелі дадатковыя зручнасці: узбуджаючыя сродкі, пачынаючы ад шампанскага і заканчваючы сексуальнай бялізнай. Арэнай спаборніцтва былі напоўненыя вадой пластыкавыя матрацы.

Трэба думаць, нам пакуль што не да такіх спаборніцтваў.

(Па матэрыялах замежнага друку).

Спорт-экспресс

БОКС

Звание чемпиона мира в Сиднее впервые завоевал 22-летний Константин Цзю из города Серова (вес до 63,5 кг), выигравший у американца Вернона Форреста — по очкам. А вот победители прошлого мирового первенства ереванец Исраэл Акопкохян (до 71) и Андрей Курнявка из Бишкека (до 81) не смогли отстоять свои титулы в финале. Акопкохян проиграл победителю Кубка мира Хуану Лемусу с Кубы, Курнявка — Торстену Маю из Германии. Все победы одержаны по очкам.

ВОЛЕЙБОЛ

Сборная СССР проиграла во втором матче розыгрыша Кубка мира, который проходит в Японии, команде США — 1:3 (13:15, 15:13, 13:15, 7:15).

БАСКЕТБОЛ

Открытый чемпионат СССР среди женских команд. «Динамо» (Волгоград) — «Молдова» (Кишинев) — 75:82 (25:38).

ХОККЕЙ С МЯЧОМ

Чемпионат страны. «Локомотив» (Иркутск) — «Зоркий» (Красногорск) — 2:8 (1:3).

ВЕЛОСПОРТ

Швейцарцы Бруно Холенвегер и Вернер Штутц лидируют после четвертого этапа шестидневной профессиональной парной велогонки на треке бельгийского города Гент — 274 очка.

Москвич Константин Храбцов и Марат Ганеев из Самары занимают шестую позицию — 234 очка и 8 кругов отставания.

ОЛИМПИАДА-92

На летнюю Олимпиаду 1992 года в Барселону отправится объединенная команда СССР. Такое решение было принято на встрече руководителей олимпийских комитетов СССР, России, Украины, Беларуси и других бывших союзных республик.

(«Народная газета»—ТАСС).

Завітайце, калі ласка!

«Руская спадчына»

З 25 па 27 лістапада ў Мінску праходзяць дні культуры «Руская спадчына».

Асноўныя мерапрыемствы адбываюцца ў Доме літаратара. Сярод іх—адкрыццё персанальнай выставы «Руская мова» фотамайстра Я. Антоненкі; выстава ручнога традыцыйнага ткацтва, якое прадстаўляе санкт-пецярбургскі клуб «Параскева»; выступленне цікавага фальклорнага ансамбля, а таксама прэм'ера фільма кінарэжысёра Я. Татарскага «П'ючыя кроў» — экранізацыя твора Аляксея Талстога «Упыр». А за «круглым сталом», тэма якога «Адзінства ў разнастайнасці» (адзінства славянскіх каранёў беларускай і рускай культур) збяруцца вучоныя Масквы, Санкт-Пецярбурга, Кіева і Мінска. У рамках дзён санкт-пецярбургскія кінематаграфісты і фальклорны ансамбль наведаюць таксама шпіталь у Аксакаўшчыне, дзе лечацца пацярпелыя ад чарнобыльскай катастрофы.

Падобныя дні культуры прайшлі нядаўна ў Кіеве, і ёсць усе падставы лічыць іх плённымі.

Арганізатарамі ў Мінску з'яўляюцца дзяржаўная асацыяцыя «Расія», санкт-пецярбургскі цэнтр нацыянальных культур «Эйкумена» сумесна з рэспубліканскай дырэкцыяй нацыянальна-мастацкіх праграм Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, навукова-асветным цэнтрам імя Ф. Скарыны, Беларускім фондам славянскага пісьменства і славянскіх культур, мінскім культурна-асветніцкім таварыствам «Русь».

Як бачым, свята наладжана «зацікаўленымі асобамі», і не бяда, што не носіць яно колішняга размаху і парадкнасці, карысці ад якіх было не так ужо і шмат.

Маргарыта СТАРЫХ.

Программа телепередач

Вторник, 26 ноября

Программа БТ

8.30. Утро республики.
8.45. Киноочерк.
9.00. ТВ — школе. Изобразительное искусство. 4-й класс.
9.20. «Сердце не камень». Худ. фильм. 1-я и 2-я серии.
11.35. «Во имя и на благо». Док. фильм.
12.05. «Вацловас Давнорас на оперной сцене». Фильм-концерт.
12.45. «От и до». Телебиржа.
13.00. Ритмическая гимнастика.
13.30. Поет Каунасский государственный хор.
14.10. «Лицо на мишени». Худ. фильм. 1-я и 2-я серии.
16.30. ТВ — школе. Музыка и пение. 2-й класс.
16.50. Мультфильмы.
17.30. Телеклуб «Поиск». Солдатские медальоны.
18.00. «Где оно, королевство Лебедия?» Док. фильм.
18.50. Реклама.
18.55. Наш комментарий. «Чем государство богатеет?»
19.00. Панорама.
19.25. Ветер странствий. Телепутешествие.
20.10. Реклама.
20.15. «Омега-спорт» представляет: «Динамо» крупным планом. Павел Родненок.
20.45. Колыбельная.
21.00. «Дорога». Док. фильм.
21.25. Телебиржа.
21.40. Выступление Председателя Верховного Совета Республики Беларусь С. С. Шушкевича.
21.55. Противостояние. Морально-правовая программа. Принимает участие начальник Управления уголовного розыска МВД Беларуси В. М. Козлов. Прямая линия.
23.25. Эхо дня.
23.35. Экран белорусского кино. «Наш человек в Сан-Ремо». Худ. фильм.

Первая программа

6.30. Утро.
9.05. «Фантомас». 2-я серия.
10.40. Детский час (с уроком немецкого языка).
11.40. Танцы древней Эллады.
12.00. ТСН.
12.10. «Нет, я не изменил...» Судьба и жизнь Афанасия Фета.
13.15. Концерт камерной музыки.
13.45. Телемикст.
14.30. Экономическое агентство.
15.00. ТСН.
15.15. В гостях у Н. Озерова.
15.45. «Суд в Ершовке». Худ. фильм. 1-я серия.
16.50. Детский музыкальный клуб.
17.35. Вместе с чемпионами.
17.50. Мультфильмы.
18.15. Мир увлеченных.
18.30. ТСН.
18.45. Ступени.
19.25. «Фантомас». 3-я серия.
21.00. Информационная программа.
21.35. «Пережитое». Фильмы 3-й и 4-й.
22.05. Телевизионное знакомство. Урмас Отт беседует с академиком Г. А. Арбатовым.
23.15. ТСН.
23.30. Программа «Икс».
0.30. Николай Зиновьев принимает друзей.

Российский канал

8.00. Гимнастика.
8.15, 8.45. Французский язык.
17.00. Клуб путешественников (с сурдопереводом).
18.00. «Дальний Восток».
19.00. Телеканал «Фортуна» приглашает на гала-представление. В перерыве — Реклама, Вести, СКВ.
22.35. Россия деловая.
23.00. Вести.
23.20. Астрологический прогноз на завтра.
23.25. Параллели. «Потешные игры». Часть 1-я.

Театр

26—27 НОЯБРЯ
Начало в 19.00

ТЕАТР ОПЕРЫ И БАЛЕТА
сегодня — Всесоюзный фестиваль «Белорусская музыкальная осень. «Амадеус». **«Похищение из Сераля»,** завтра — **«Сотворение мира».**

Объявленный на 28 ноября **спектакль «Тиль Уленшпигель»** в связи с отъездом труппы на гастроли в США **ОТМЕНЯЕТСЯ.** Билеты принимаются в кассе театра по 30 ноября.

ТЕАТР ИМ. Я. КУПАЛЫ
завтра — премьера **«Тополиная вьюга».**

ТЕАТР КУКОЛ
сегодня и завтра — премьера **«Золушка, или Торжество добродетели»** (12.30).

БЕЛГОСФИЛАРМОНИЯ
(зал камерной музыки)
ВСЕСОЮЗНЫЙ ФЕСТИВАЛЬ ИСКУССТВ «БЕЛОРУССКАЯ МУЗЫКАЛЬНАЯ ОСЕНЬ».
Сегодня — **КОНЦЕРТ ОРГАННОЙ МУЗЫКИ. А. Фисейский.** В программе — И. С. Бах.
завтра — **КОНЦЕРТ КАМЕРНОЙ МУЗЫКИ. А. Будрис** (кларнет). **Ю. Гильдюк** (фортепиано). В программе — Вевер, Хиндемит, Сен-Санс, Пуленк.

Часопісы ў лістападзе

«Маладосць»

Гэты нумар атрымаўся насычаным прыцягальнымі публікацыямі кожнага раздзела. У прозе, напрыклад, прываблiваюць апавяданні маладога аўтара Анатоля Казлова, асабліва першае, пад красамоўнаю назвай «І тады я памёр...» Спроба разгадаць таямніцы падсвядомасці і раней вылучала Казлова з шэрага іншых прадстаўнікоў новай хвалі, і ў гэтым творы ён змушае нас паблукаць па неасвечаных сцяжынах чалавечай душы.

З увагай і цікавасцю чытаюцца фрагменты дзвюх частак рамана-даследавання Яўгена Міклашэўскага пра яраслаўскі перыяд жыцця Максіма Багдановіча.

Нельга прапусціць і працяг нататкаў Алеся Кажадуба, у якіх ён аспрэчвае вядомага гісторыка-этнагенезіста Л. Гумілёва пра Беларусь і беларусаў.

Паэтычны раздзел прадстаўлены Уладзімірам Міхалевічам, Людмілай Хейдаравай, Галінай Булыка, Сяргеем Панізнікам, Алесем Бібіцкім.

«Полымя»

Хто ў нас ведае Саламею Пільштынову (Русецкую)? Вузкае кола спецыялістаў. Пісьменніцу, якая нарадзілася ў 1718 годзе на Навагрудчыне, шмат падарожнічала па свеце і незвычайныя здарэнні жыцця паклала ў аснову сваіх прыгодніцкіх твораў, адкрывае для шырокага кола лістападаўскі нумар «Полымя». Раздзелы з рамана Саламеі Пільштыновай «Авантуры майго жыцця» не пакінуць абыякавым нават самага пераборлівага чытача.

Густа перасыпаны прыгодамі і старонкі сучаснага рамана, які прадстаўляе чытачу Алесь Асіпенка, друкуючы ў гэтым нумары працяг «Лабірынтаў страху».

Зацікавяць чытача таксама аповесць Максіма Лужаніна «Добры хлопец Дзік» і апавяданні Віктара Гардзея.

Багаты выбар імёнаў у паэтычным раздзеле: ад настальгічнай амерыканскай беларускі Наталлі Арсенневай да іранічнага лірыка Міхася Скоблы, ад вялікай нізкі твораў юбіляра Анатоля Вярцінскага да цэлага суквецця вершаў маладых паэтаў.

Пра Максіма Багдановіча пішуць у кожным выданні, але даследаванне Уладзіміра Конана, змешчанае ў гэтым нумары, адкрывае незвычайны ракурс погляду на ролю і месца нашага генія ў сусветнай літаратуры.

«Беларусь»

Абсалютнай нечаканасцю для мяне сталі скрушлівыя матывы ў вершах Рыгора Барадуліна, прадстаўленых вялікай падборкай ў лістападаўскай «Беларусі».

І яшчэ адна нечаканасць нумара, але зусім іншага характару — дыскусія па вырашаным ужо адназначна пытанні аб ролі кастрычніцкага перавароту ў лёсах народаў былой Расійскай імперыі.

Часопіс знаёміць з новымі імёнамі — маладога скульптара Валяр'яна Янушкевіча і сталай амерыканскай мастачкі Тамары Стагановіч.

Уражвае фотанарыс Паўла Сіманава і Сяргея Брушко пра жаночую калонію ў Гомелі.

«Нёман»

«Артадаксальны падзел на «нашых» і «не нашых» усё яшчэ сядзіць у пячонках і доўга яшчэ будзе сядзець, бо на варожасці таксама можна нажываць капітал...» — лічыць галоўны рэдактар «Немана» Анатоль Кудравец. У прадмове да рамана Масея Сяднёва «І той дзень прыйшоў» ён паказвае ўсю шкоду для нашай літаратуры такога падзелу. Твор Масея Сяднёва, прадстаўлены ў гэтым нумары, не мог быць у нас надрукаваны раней ужо хаця б з прычыны праўдзівага паказу партызаншчыны на Беларусі ў гады апошняй вайны.

Тыя, хто цікавіцца паэзіяй, з задавальненнем прачытаюць вершы Ларысы Геніюш у перакладзе на рускую мову.

Пра літаратурны працэс сёння, калі палітыка і бізнес, здавалася б, не пакінулі месца творчасці, разважаюць на старонках часопіса маладыя і прызнаныя таленты, для каго літаратура ў любых умовах — сэнс жыцця.

Валянціна АКСАК.

Московские новости

Конечно, не Нобелевская, но все же...

Мы уже рассказывали о продаже опытной партии контейнеров для хранения овощей и картофеля.

Недавно автор проекта «балконного погреба» Н. Архангельский признан победителем конкурса, и ему вручен в качестве премии... мешок картошки. Учредитель оригинальной премии — редакция московской газеты «Хобби».

Леонид ФАДЕЕВ.

Кино

26 ноября

Справочная киносети — 20-90-90.

«МОСКВА»: программа научно-популярных фильмов **«Реальность утопии»** (предсеанс. зал). **«Сбрось маму с поезда»** (п) — 10.00, 12.00, 16.00, 18.00, 21.40. **«Нью-Йорк, 4 утра»** — 14.00 (л), 19.50. Видеозал: **«Ничего не вижу, ничего не слышу»** — 18.45, 20.30.

«ОКТЯБРЬ»: **«Остров СПИД»** — 15.05 (л). **«Сбрось маму с поезда»** (п) — 9.50, 13.20, 16.35, 20.05, 21.55. **«Нью-Йорк, 4 утра»** — 11.35, 18.20.

«АВРОРА»: **«Тоби Мактиг»** — 10.00, 14.30. **Коллаж новых мультфильмов*** — 11.40, 13.00. **«Чужой»** (1,5 с., п) — 10.10, 12.20, 14.30, 16.40, 18.50 (удл.). 21.20. **«Семь часов до приговора»** (п) — 10.30, 14.10, 16.00, 19.40, 21.30. **«Живая мишень»** — 12.10, 17.50. **«Пришелец»** (2 с.) — 16.30 (л). **«Разделенный мир»** (1,5 с.) — 19.10. **«На тропе войны»** — 21.10.

«БЕРЕСТЬЕ»: **«Приключения пингвиненка Лоло» и др. мультфильмы*** — 10.30. **«Путешествия пана Кляксы»** (2-я с. «Остров изобретателей»)* — 14.30. **«Звездные войны»** (1,5 с.) — 10.00, 14.00, 16.30, 18.30, 20.30, 22.00 (н). **«Похищенная»**** (п) — 12.00, 16.00, 18.00, 20.00. **«Мэкки-Нож»** (1,5 с.) — 12.30 (л).

«САЛЮТ»: **«Мона Лиза»** — 13.50 (удл., л). **«Сбрось маму с поезда»** (п) — 10.00, 12.00, 16.00, 17.50, 19.40, 21.30.

** — только для взрослых,
(л) — льготный,
(п) — премьерный показ.
* — для детей.

ПОГОДА

Сегодня днем по республике ожидается облачная погода, местами небольшие дожди, туман. Температура воздуха в Бресте — 5—7, Гродно, Гомеле — 4—6, Минске, Могилеве — 3—5, Витебске — 2—4 градуса тепла.

АСТРОНОМИЧЕСКИЙ КАЛЕНДАРЬ — 26.11.

⊙ *ВОСХОД И ЗАХОД СОЛНЦА: Минск—7.56, 15.58; Витебск — 7.53, 15.42; Могилев — 7.45, 15.47; Гомель — 7.37, 15.51; Гродно — 8.12, 16.13; Брест — 8.04, 16.22.*

□ *ДОЛГОТА ДНЯ В МИНСКЕ — 8 часов 02 минуты.*

◆ *ПОСЛЕДНЯЯ ЧЕТВЕРТЬ — 28 ноября.*

РЕКЛАМА

29-66-59

Белорусская товарная биржа производителей

Это выгодно для вас и вашего бизнеса!

БТБП ЯВЛЯЕТСЯ УЧРЕДИТЕЛЕМ ВОСТОЧНОЕВРОПЕЙСКОЙ ТОВАРНОЙ БИРЖИ «ВЕБ» В МОСКВЕ.

ЕСЛИ ВЫ ЗАИНТЕРЕСОВАНЫ НАЛАДИТЬ ТЕСНЫЕ КОНТАКТЫ С ЗАПАДОМ, ОБРАЩАЙТЕСЬ К НАМ СО СВОИМИ ПРЕДЛОЖЕНИЯМИ.

Торги на БТБП проходят по средам

по адресу: г. Минск, Ленинский просп., 25, 3-й этаж, Дворец Белсовпрофа.

НАЧАЛО ТОРГОВ В 11.00, РЕГИСТРАЦИЯ УЧАСТНИКОВ В 10.00.
ПРОДОЛЖАЕТСЯ ПРОДАЖА БРОКЕРСКИХ МЕСТ НА КОНКУРСНОЙ ОСНОВЕ.

КОНТАКТНЫЕ ТЕЛЕФОНЫ: 27-81-27, 26-14-56. ФАКС (8-0172) 26-14-56).

Приглашаем вас к сотрудничеству.

ВСЕМ ПОЛЬЗОВАТЕЛЯМ ЭВМ ЕС!

Кооператив «Сервис»

ПРИ МИНСКОМ ПРОИЗВОДСТВЕННОМ ОБЪЕДИНЕНИИ ВЫЧИСЛИТЕЛЬНОЙ ТЕХНИКИ

заключает договоры на 1992 год

ПО КОМПЛЕКСНОМУ ЦЕНТРАЛИЗОВАННОМУ ОБСЛУЖИВАНИЮ ЭВМ ЕС-1035, 1036, 1060, 1061, 1066, 1130.

РАСЦЕНКИ ГОСУДАРСТВЕННЫЕ. Обеспечивается поставка ЗИП и комплектующих из имеющихся в наличии.

В РАМКАХ ДОГОВОРОВ НА ОБСЛУЖИВАНИЕ ЗА ДОПОЛНИТЕЛЬНУЮ ПЛАТУ

ПРОИЗВОДЯТСЯ СЛЕДУЮЩИЕ РАБОТЫ:

— ремонт ТЭЗ и блоков из состава ЗИП ЭВМ;
— ремонт НИМ ЕС-5263 317 МГб;
— восстановление магнитных головок НМД;
— восстановление шкивов и шпинделей НМД.

КООПЕРАТИВ ИМЕЕТ ВОЗМОЖНОСТЬ ПРИВЛЕКАТЬ СПЕЦИАЛИСТОВ ВАШЕГО ВЫЧИСЛИТЕЛЬНОГО ЦЕНТРА ДЛЯ ВЫПОЛНЕНИЯ РАБОТ В РЕГИОНЕ.

НАШ АДРЕС: 220034, г. Минск, ул. Михайлова, д. 3, НТК «СЕРВИС» при МПОВТ.

ТЕЛЕФОНЫ: (0172) 36-19-05 и 33-48-59.

Телефакс: 27-00-13 PHOBOS SU, 20-91-25 PHOBOS SU.
ТЕЛЕКС: 252-964 PHOBOS SU.

ПОЗНАКОМИВШИСЬ С НАМИ, ВЫ НЕ СТАНЕТЕ ИСКАТЬ ЛУЧШЕГО ПАРТНЕРА!

ВНИМАНИЕ! БЕЛАГРАПРАМБІРЖА МЕНСК ВНИМАНИЕ!

Акционерное общество

«БЕЛОРУССКАЯ АГРОПРОМЫШЛЕННАЯ БИРЖА»

ИНФОРМИРУЕТ УЧРЕДИТЕЛЕЙ И ВСЕХ ЗАИНТЕРЕСОВАННЫХ ЛИЦ: 22 НОЯБРЯ НА ТОРГАХ БЫЛО ПРЕДЛОЖЕНО ДЛЯ ПРОДАЖИ более 500 видов товаров на сумму свыше 100 млн. рублей, заключено 56 сделок на сумму 4,8 млн. рублей.

АО «Белагропромбиржа» приглашает

принять участие в торгах, которые проводятся еженедельно по пятницам с 11. 00

по адресу: г. Минск, ул. Казинца, 86/2
(регистрация участников — с 9.00).

НА ТОРГАХ ВСЕГДА ПРЕДСТАВЛЕН ШИРОКИЙ ВЫБОР СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ И ПРОМЫШЛЕННОЙ ПРОДУКЦИИ, в том числе: молодняк крупного рогатого скота и свиней, племенных животных, зерна, картофеля, кормов, семян зерновых культур и многолетних трав, продукции птицеводства, овцеводства, рыбоводства, перерабатывающей и пищевой промышленности, товаров народного потребления, изделий из натурального меха и кожи, строительных материалов, грузовых и легковых автомобилей, автокранов, тракторов, металло- и деревообрабатывающих станков, сельскохозяйственных машин и запасных частей, резины, оборудования и многих других товаров.

КРОМЕ ТОГО, НА БИРЖЕ ВЫ МОЖЕТЕ ПРОДАТЬ, ПРИОБРЕСТИ И ОБМЕНЯТЬ НЕДВИЖИМОСТЬ, СДАТЬ ЕЕ В АРЕНДУ, ПРОВЕСТИ ОПЕРАЦИИ С ЦЕННЫМИ БУМАГАМИ, ВЗЯТЬ КРЕДИТЫ.

АО «БЕЛАГРОПРОМБИРЖА» ЗАКАНЧИВАЕТ ПРОДАЖУ ВРЕМЕННЫХ И ПОСТОЯННЫХ БРОКЕРСКИХ МЕСТ.

ДЛЯ КОЛХОЗОВ, СОВХОЗОВ, ПРЕДПРИЯТИЙ АПК И ОБСЛУЖИВАЮЩИХ ЕГО ОТРАСЛЕЙ ПРЕДОСТАВЛЯЮТСЯ БРОКЕРСКИЕ МЕСТА ПО ЛЬГОТНЫМ ЦЕНАМ.

Телефоны для справок: (0172) 77-07-26, (0172) 77-00-90.

ФАКС (0172) 77-30-80. ТЕЛЕКС 252-296.

ДЛЯ РАЗОВОГО ПОСЕЩЕНИЯ БИРЖИ НЕОБХОДИМО ПЕРЕЧИСЛИТЬ НА НАШ РАСЧЕТНЫЙ СЧЕТ 100 РУБЛЕЙ ИЛИ ВНЕСТИ НАЛИЧНЫМИ ПРИ РЕГИСТРАЦИИ.

Наш расчетный счет: 164802, МФО 153301, код 005 в Главном управлении Национального банка РБ по Минской области для перечисления на р/с АО «БЕЛАГРОПРОМБИРЖА» Ю-306 В МИНСКОМ ОТДЕЛЕНИИ СБЕРБАНКА РБ № 5987.

Мы ждем вас! Наше сотрудничество взаимовыгодно!

Организация снимет в аренду ПОМЕЩЕНИЕ ДЛЯ ОФИСА на взаимовыгодных условиях (можно без телефона).
С ПРЕДЛОЖЕНИЯМИ ОБРАЩАЙТЕСЬ ПО МИНСКИМ ТЕЛ.:
58-69-77 И 96-59-11.

Девушки! Это только для вас

Ищем манекенщиц!!! Ищем манекенщиц!!! Ищем манекенщиц!!!

EASTERN MODELS

ЭТО ВЕЛИКОЛЕПНЫЙ ШАНС ДЛЯ ДЕВУШЕК ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ! И ДЛЯ ДЕВУШЕК БЕЛАРУСИ!

ВСЕМИРНО ИЗВЕСТНОЕ АГЕНТСТВО

FORD MODELS

ИЗ НЬЮ-ЙОРКА
ПРИ ПОСРЕДНИЧЕСТВЕ
ПОЛЬСКОГО АГЕНТСТВА

EASTERN MODELS

ЖЕЛАЮЩИХ РАБОТАТЬ В США И В ЗАПАДНОЙ ЕВРОПЕ!

ВЫ ДОЛЖНЫ ОТВЕЧАТЬ СЛЕДУЮЩИМ ТРЕБОВАНИЯМ:
* возраст — от 15 до 20 лет;
* рост — от 172 см.

СМОТР ПРЕТЕНДЕНТОК — 1 ДЕКАБРЯ С. Г. В КИНО-КОНЦЕРТНОМ ЗАЛЕ МИНСКОГО ДОМА ОФИЦЕРОВ (проезд до станции метро «Октябрьская»).

Начало в 16 часов.

ПРЕТЕНДЕНТОК ПРОСИМ ИМЕТЬ:
* короткую юбку;
* обувь на высоком каблуке;
* купальный костюм.

ЖЕЛАТЕЛЬНО БЕЗ МАКИЯЖА.

ПРИГЛАШАЕМ ЛЮБИТЕЛЬНИЦ И МАНЕКЕНЩИЦ- ПРОФЕССИОНАЛОВ.

ЖЕЛАЕМ ВАМ УДАЧИ!

Кристи Тарлингтон—

одна из крупнейших звезд.

Ее портреты украшают популярные журналы многих стран мира, в том числе и журнала «Vogue».

«Я ВСЕГДА ОБРАЩАЛАСЬ К ДЕВУШКАМ, ЧТОБЫ ОНИ ЯВИЛИСЬ ЛИЧНО ИЛИ ПРИСЛАЛИ СВОИ ФОТОСНИМКИ. Однако иногда их фотографии посылают родители, знакомые или женихи...»

ТАК ГОВОРИЛА ЭЙЛИН ФОРД, КОТОРАЯ 46 ЛЕТ НАЗАД ОРГАНИЗОВАЛА ПЕРВОЕ В МИРЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ АГЕНТСТВО МАНЕКЕНЩИЦ.

С тех пор при агентстве FORD MODELS создано множество филиалов во всем мире.

Самые известные фоторепортеры и специалисты по рекламе занимаются поиском девушек для FORD MODELS.

И НЕ НАДО УДИВЛЯТЬСЯ, ЧТО ДЖЕЙН ФОНДА, КИМ БЭСИНДЖЕР, АЛИ МАКГРАУ, БРУКИ ШИЛДС И ЛАУРЕН ХЬЮТТОН СТАЛИ ВЕЛИКИМИ МАНЕКЕНЩИЦАМИ, ОБРАТИВШИСЬ ИМЕННО В АГЕНТСТВО FORD MODELS.

Эйлин Форд всю свою жизнь посвятила поиску восходящих звезд рекламы. ЕЕ ДЕВИЗ: «НЕ БОЙТЕСЬ СДЕЛАТЬ ПЕРВЫЙ ШАГ. ПОРОЙ САМЫЕ КРАСИВЫЕ ДЕВУШКИ НЕ ЗНАЮТ, ЧТО ОНИ ТАК КРАСИВЫ».

ПОПЫТАЙТЕСЬ И ВЫ ВОСПОЛЬЗОВАТЬСЯ ДЕВИЗОМ ЭЙЛИН ФОРД, КОТОРАЯ СУМЕЛА СОТВОРИТЬ ИЗ МНОГИХ ЖЕНЩИН МИРА САМЫХ КРАСИВЫХ И БОГАТЫХ.

ОТКРОЙТЕ СЕБЯ!

Всебелорусская рекламно-информационная газета «Экспресс-контакт».

Коммерческая брокерская фирма

«КОБФИ»

ПРОДАЕТ

постоянные и временные брокерские места на Белорусской бирже недвижимости.

● Телефакс: (0172) 62-25-31.
● Телефон: (0172) 32-87-61.

ПРЕДЛАГАЕТ

брокерские и информационные услуги для частных лиц, предприятий и организаций.

Если Вы хотите продать или купить на биржах республики:

● МЕБЕЛЬ, АВТОМОБИЛЬ, ГАРАЖ, КВАРТИРУ, ДАЧУ, ДОМ;
● СТРОИТЕЛЬНЫЕ МАТЕРИАЛЫ, МАШИНЫ;
● АНТИКВАРИАТ, ЦЕННОСТИ, МЕХА;
● СНЯТЬ ИЛИ СДАТЬ КВАРТИРУ ИЛИ ПОМЕЩЕНИЕ В АРЕНДУ —

обращайтесь к нам!

Мы поможем вам реализовать или приобрести как товары народного потребления, так и продукцию производственно-технического назначения.

А также окажем содействие в осуществлении сделок по экспорту приобретенных вами товаров.

АТЛАНТ М

Желающие продать или купить

дома, дачи, гаражи, участки под дома, прописку

ЗА СКВ ПО ЕВРОПЕЙСКИМ ЦЕНАМ НА ВИЛЬНЮССКОЙ БИРЖЕ НЕДВИЖИМОСТИ,

обращайтесь в брокерский дом «Атлант-М»

ТЕЛЕФОНЫ: В МИНСКЕ — 21-78-06 и 27-40-54, В ВИЛЬНЮСЕ — 77-11-94.

ИГОРНЫЙ БИЗНЕС — БЕСПРОИГРЫШНОЕ ДЕЛО!

Фирма «ЯУГА» предлагает

по низким ценам свои игорные аппараты типов: «Покер», «Кости», «Видеофрукт».

АДРЕС ФИРМЫ: 233031, Литва, г. Каунас, ул. Драугистес, 12.

ТЕЛ. 8-0127-759144
(с 10.00 до 12.00 в рабочие дни).

«ЯУГА» — ЭТО НАДЕЖНОСТЬ ПЛЮС ПРИБЫЛЬ!

ВНИМАНИЕ. НУЖНЫ СПЕЦИАЛИСТЫ!

СПКБ «СПЕЦАВТОМАТИКА»

приглашает на работу:

● главных специалистов по специальности «Водоснабжение и канализация», средняя зарплата — 800—900 рублей;
● главных инженеров проектов (ГИПов) по специальностям: «Водоснабжение и канализация», «Теплоснабжение и вентиляция», «Гидротехника», «Промышленно-гражданское строительство», «Противопожарная техника и безопасность», средняя зарплата — 800—900 рублей.

ОБРАЩАТЬСЯ ПО АДРЕСУ: 220030, г. Минск, ул. Герцена, 12, отдел кадров.

Тел. 27-59-23.

НАРОДНАЯ ГАЗЕТА

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць прыведзеных фактаў, цытат, эканамічных даных, асабістых імён, геаграфічных назваў і іншай інфармацыі, а таксама за тое, калі ў матэрыялах змешчаны даныя, якія не падлягаюць адкрытай публікацыі.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.

Лісты чытачоў друкуюцца на мове арыгіналаў.

Рэдакцыя «НАРОДНАЙ ГАЗЕТЫ» прымае заказы на змяшчэнне аб'яў, рэкламы. Даведкі часова па тэлефоне 29-66-59.

Тэлефоны карэспандэнцкіх пунктаў: у Брэсце — 2-49-35; у Віцебску — 5-12-12; у Вільнюсе — 74-98-20; у Варшаве — 17-47-32; у Гомелі — 55-81-05; у Магілёве — 6-35-38; у Маскве — 365-16-44.

АДРАС РЭДАКЦЫІ: 220010, Мінск, Дом урада, пакой 369, тэл. 29-65-50.

ИНДЕКС 63868.
Выходит ежедневно, кроме воскресенья и понедельника, 250 раз в году.
Тираж 300 тыс. экз.
Подписана в печать в 19.10.
Газета отпечатана в типографии издательства «Белорусский Дом печати».
Способ печати — офсетный, формат А-2.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ.